

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra profesního a personálního rozvoje

**Česká zemědělská
univerzita v Praze**

Didaktická analýza vybraného tematického celku

Závěrečná práce

Autor: **Ing. Jan Šitta**

Vedoucí práce: Ing. Kateřina Tomšíková, Ph.D.

2024

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Institut vzdělávání a poradenství

ZADÁNÍ ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

Ing. Jan Šitta

Rozšiřující kurz
Studium učitelství odborných předmětů

Název práce

Didaktická analýza vybraného tematického celku

Název anglicky

Didactic analysis of the thematic unit

Cíle práce

Cílem práce je posouzení jednotlivých kroků didaktické analýzy vybraného tematického celku na vybrané střední ekonomické škole a navrhnout vlastní doporučení k možnému zkvalitnění výchovně-vzdělávacího procesu.

Metodika

V teoretické části závěrečné práce bude použita metoda analýzy informací z odborné literatury, elektronických zdrojů a právních předpisů vztahující se k tématu práce. Hlavní metodou použitou v praktické části práce bude pozorování v rámci vybrané vyučovací jednotky, analýza výchovně-vzdělávacích cílů, obsahu, forem a metod učiva a využití materiálních didaktických prostředků. Další metodou bude individuální rozhovor s vyučujícím daného předmětu. S využitím metody komparace a syntézy budou prezentovány vlastní návrhy.

Pracovní verzi práce odevzdat vedoucímu práce do 10. března 2023.

Finální verzi práce odevzdat na studijní oddělení do 31. března 2023.

Doporučený rozsah práce

Dle pravidel pro psaní závěrečné práce

Klíčová slova

vzdělávání, kurikulum, didaktická analýza

Doporučené zdroje informací

KALHOUS, Zdeněk, OBST, Otto a kol. Školní didaktika. Praha: Portál, 2009. 447 s. ISBN 978-80-7367-571-4.

KRPÁLEK, Pavel a KRPÁLKOVÁ KRELOVÁ, Katarína. Didaktika ekonomických předmětů. Praha: Oeconomica, 2012. 183 s. ISBN 978-80-245-1909-8.

RAMBOUSEK, Vladimír. Materiální didaktické prostředky. 1. vyd. Praha: Pedagogická fakulta UK, 2014. 61 s. ISBN 978-80-7290-664-2.

VOTAVA, Jiří. Teoretické základy didaktiky pro střední odborné vzdělávání. 1. vydání. Praha: ČZU IVP. 2018. 112 s. ISBN 978-80-213-2859-4.

VOTAVA, Jiří. Úvod do pedagogiky. 1. vydání. Praha: ČZU, IVP, 2011. 204 s. ISBN 978-80-213-2229-5.

Předpokládaný termín obhajoby

2022/23 LS – IVP

Vedoucí práce

Ing. Kateřina Tomšíková, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra pedagogiky

Elektronicky schváleno dne 7. 6. 2022

Ing. Karel Němejc, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 7. 6. 2022

Ing. Karel Němejc, Ph.D.

Pověřený ředitel

V Praze dne 24. 12. 2023

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci na téma:

Didaktická analýza vybraného tematického celku

vypracoval samostatně a citoval jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použil, a které jsem rovněž uvedl na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědom, že na moji závěrečnou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědom, že odevzdáním závěrečné práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Praze dne 02. 04. 2024

.....
(podpis autora práce)

PODĚKOVÁNÍ

Poděkování patří paní Ing. Kateřině Tomšíkové, Ph.D., za odborné připomínky při vedení závěrečné práce. Dále děkuji vyučující pedagožce a celému pedagogickému sboru z partnerské školy, Střední školy a Vyšší odborné školy umělecké a řemeslné v Praze, za možnost absolvování pedagogické praxe a získání praktických zkušeností. Velké poděkování patří mé rodině, ženě a dceři za podporu a vytvoření prostředí pro sepsání závěrečné práce.

Abstrakt

Cílem závěrečné práce na téma „Didaktická analýza vybraného tematického celku“ bylo posouzení jednotlivých kroků didaktické analýzy na vybrané střední škole a návrh vlastního doporučení k možnému zkvalitnění výchovně-vzdělávacího procesu v rámci výuky daného tématu. S využitím metody pozorování byly popsány jednotlivé kroky didaktické analýzy v rámci vyučovací jednotky a po syntéze poznatků byla navržena vlastní doporučení.

Teoretická část závěrečné práce byla rešerší poznatků z odborné literatury a veřejně dostupných elektronických zdrojů. Autor práce charakterizoval vzdělávání a jeho formy v České republice, didaktiku a její dělení. Dále v teoretické části závěrečné práce se věnoval výchovně-vzdělávacímu procesu, kde charakterizoval způsob stanovení výchovně-vzdělávacích cílů a tvorbu obsahu učiva. Autor se také zabýval možnými metodami a formami výuky, učebními pomůckami a didaktickými technikami. V závěru teoretické části pomocí odborné literatury představil autor jednotlivé kroky didaktické analýzy.

Vlastní šetření v rámci praktické části závěrečné práce se uskutečnilo v náslechové hodině při řízené pedagogické praxi na vybrané střední škole v předmětu Účetnictví. Jednotlivé kroky didaktické analýzy autor popsal a připojil hodnotící komentář. Doplňující metodou byl zvolen individuální rozhovor s vyučujícím předmětu. Vlastní přínos autora práce spočívá ve návrhu vytvoření pracovních listů za účelem možného zkvalitnění výchovně-vzdělávacího procesu.

Klíčová slova

vzdělávání, kurikulum, didaktická analýza

Abstract

The aim of the final thesis on the topic "Didactic analysis of a selected thematic unit" was assessment of individual steps of didactic analysis at the high school and the proposal of its own recommendation for the possible improvement of the educational process during teaching of the given topic. Individual steps of the didactic analysis were described during the lesson by the observation method and after were proposed recommendations by the synthesis of knowledge.

The theoretical part of the final thesis was a search of findings from professional literature and available electronic public sources. Author of the thesis characterized education and education forms in the Czech Republic, didactics and its divided. Next in the theoretical part of the final thesis, author devoted to the educational process, where he characterized the method of setting educational goals and the creation of curriculum content. Author also dealt with possible methods and forms of teaching, teaching aids and didactic techniques. Author presented individual steps of the didactic analysis by the professional literature at the end of the theoretical part.

Practical part of the final thesis was carried out in the listening lesson during guided pedagogical practice at a selected high school in the subject of Accounting. Author described the individual steps of the didactic analysis and added an evaluation comment. Individual interview with the teacher of subject was chosen as a complementary method. Author's contribution of the thesis consists in proposal for the creation of worksheets for the purpose of possible improvement of the educational process.

Keywords

education, curriculum, didactic analysis

OBSAH

1	ÚVOD	1
TEORETICKÁ ČÁST		
2	Cíl a metodika	2
3	Vzdělávání a jeho formy	3
3.1	Vzdělávací systém v ČR	4
3.1.1	Střední vzdělávání	5
4	Didaktika a její dělení	7
4.1.1	Obecná didaktika	7
4.1.2	Speciální (oborová) didaktika	7
4.1.3	Předmětová didaktika	8
4.1.4	Didaktika druhů a stupňů škol	8
5	Výchovně-vzdělávací proces	9
5.1	Výchovně – vzdělávací cíle a učivo	10
5.1.1	Učivo	10
5.1.2	Cíle	11
5.2	Prostředky výchovně vzdělávacího procesu	12
5.2.1	Formy výuky	13
5.2.2	Metody výuky	15
5.2.3	Učební pomůcky	16
5.2.4	Didaktická technika	17
5.3	Lidské faktory	18
6	Didaktická analýza učiva	19
PRAKTICKÁ ČÁST		
7	Vlastní šetření	22

7.1	Charakteristika místa šetření	22
7.2	Charakteristika oboru šetření	23
7.3	Předmět Účetnictví.....	23
7.4	Didaktická analýza Účetní doklady, Majetek a jeho formy	24
7.4.1	Situační analýza	25
7.4.2	Výchovně – vzdělávací cíle	26
7.4.3	Výběr, diferenciací a uspořádání učiva.....	27
7.4.4	Formy a metody výuky	29
7.4.5	Didaktické prostředky	31
7.4.6	Upevnění a prohloubení osvojených poznatků	32
7.4.7	Vyhodnocení stanovených cílů.....	32
8	Individuální rozhovor s pedagogickým pracovníkem	34
9	Komparace výsledků a vlastní doporučení	37
10	ZÁVĚR	39
11	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	41
12	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ.....	44
13	SEZNAM PŘÍLOH.....	45

Příloha 1 Vzájemné působení ve výuce mezi žákem a učitelem

Příloha 2 Přehled studijních oborů na SVŠUAŘ

Příloha 3 Učební plán oboru Podnikání na SVŠUAŘ

Příloha 4 Kompetence absolventa

Příloha 5 Tématický plán předmětu Účetnictví pro I. ročník

Příloha 6 Tématický plán předmětu Ekonomika pro I. ročník

Příloha 7 Otázky pro individuální rozhovor s vyučujícím předmětu Účetnictví

Příloha 8 Pracovní list – Majetek a jeho formy – soutěž

Příloha 9 Pracovní list Dlouhodobý a oběžný majetek – doplňovačka

1 ÚVOD

Závěrečná práce se zabývá didaktickou analýzou vybraného tematického celku „Účetní doklady“, „Majetek a jeho formy“ na vybrané střední škole.

Didaktická analýza je nezbytnou součástí plánování činností pedagoga. Jde o myšlenkový proces, který pedagogům pomáhá proniknout do učební látky, ujasnit si výchovně-vzdělávací cíle a předat žákům logicky uspořádané učivo pomocí metod a forem výuky do podoby, která pomůže žáky v dnešní moderní době aktivizovat a motivovat k učení za účelem zvýšení vzdělanosti celé generace s následným pozitivním multiplikačním efektem pro celou společnost. Zároveň pedagogům didaktická analýza pomáhá ujasnit si, které učivo je pro předání do myslí žáků stěžejní. Průběh a kvalita výstupů výuky závisí na celé řadě vnějších a vnitřních podmínek, ale i na učiteli, který jedním z hlavních činitelů učebního procesu.

Didaktickou analýzou se zabývalo mnoho autorů jako například Průcha, Skalková, Kalhous, Obst, Krpálek, Krpálková-Krelová, Zormanová, Slavík, Miller, nebo Votava. Jejich poznatky se v určitém ohledu shodují a doplňují. Vzděláváním se v České republice zabývají také významné instituce, např. Národní pedagogický institut České republiky, jehož činnost zastřešuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). Vzdělávání, jeho vývoji a požadovaným aspektům, se věnují i strategické dokumenty, např. Strategie vzdělávání v České republice 2030+, ze které vychází i Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2023–2027. Důvodem výběru výše uvedeného tématu závěrečné práce jejím autorem je jeho zájem o tuto problematiku a aktuálnost daného tématu.

V teoretické části práce jsou charakterizovány pojmy s tématem související jako vzdělávání, didaktika, výchovně – vzdělávací cíle a učivo, formy a metody výuky, učební pomůcky a didaktická technika.

V praktické části je nejprve představeno místo a obor šetření a dále pozorovány a komentovány jednotlivé kroky didaktické analýzy v rámci výuky tématu Účetní doklady, Majetek a jeho formy v předmětu Účetnictví. Tato metoda je doplněna metodou individuálního rozhovoru s vyučujícím. Na základě komparace poznatků jsou představena vlastní doporučení.

TEORETICKÁ ČÁST

2 Cíl a metodika

Cílem závěrečné práce bylo posouzení jednotlivých kroků didaktické analýzy vybraného tematického celku na vybrané střední ekonomické škole a navržení vlastního doporučení k možnému zkvalitnění výchovně-vzdělávacího procesu.

Mezi metody využité v závěrečné práci bylo pozorování, analýza výchovně-vzdělávacích cílů, analýza obsahu, metod a forem učiva, využití materiálních didaktických prostředků a individuální rozhovor s vyučujícím předmětu.

3 Vzdelávání a jeho formy

Vzdelávání dle Koláře (2012, s. 179) je „proces organizovaný a realizovaný ve speciálních vzdelávacích zařízeních i proces individuální aktivity. Jde o získávání poznatků (vědomostí), dovedností, postojů a rozvíjení schopností těchto vědomostí, dovedností a postojů užívat v konání, chování, jednání i v dalším vzdelávání sebe i vzdelávání jiných“.

Vzdeláváním dochází k osvojení nových vědomostí, dovedností, postojů a návyků. Formuje se osobnost člověka, společně s jeho zájmy a názory (Zormanová, 2014, s. 21). Vzdelávání je celoživotním uvědomělým procesem učení, jenž vede k prožití kvalitního a plnohodnotného života ve společnosti. Celoživotní proces učení zahrnuje tři formy vzdelávání, které se prolínají, doplňují a probíhají po celou dobu života od počátečního až po terciální vzdelávání (Zormanová, 2017, s. 21).

Mezi tři formy vzdelávání patří formální, neformální a informální vzdelávání.

Formální vzdelávání

Formální vzdelávání je cílevědomý, řízený proces s cílem praktického využití na pracovním trhu. Probíhá ve vzdelávacích institucích. Potřebné cíle, funkce, didaktické prostředky a metody hodnocení jsou ukotveny v právním rámci. Jednotlivé stupně vzdelávání na sebe navazují a po úspěšném dokončení každého stupně absolvent získá diplom, vysvědčení, nebo certifikát, který je předpokladem k pokračování v dalším stupni vzdelávání (Zormanová, 2017, s. 22).

Neformální vzdelávání

Neformální vzdelávání probíhá mimo formální vzdelávací systém a nevede k dosažení určitého stupně vzdelání. Jde o nástavbu formálního vzdelávání a je nesystematické. Cílem neformálního vzdelávání je získání dovedností, zkušeností, vědomostí a kompetencí, které vedou k prohloubení znalostí získaných v rámci formálního vzdelávání. Probíhá ve vzdelávacích institucích, nebo u zaměstnavatele prostřednictvím pravidelné aktivity. Výstupy neformálního vzdelávání jsou při stanovení potřeb ze strany zaměstnavatele efektivně měřitelné. Obecně je neformální vzdelávání motivováno zájmem jednotlivců k získání jedné či více výše určených

dispozic. (Zormanová, 2017, s. 23). Výstupem neformálního vzdělávání může být získání osvědčení či certifikátu, který zpravidla nemá uznání u státu.

Informální vzdělávání

Informálním vzděláváním si jednotlivec osvojuje postoje, dovednosti, hodnoty a znalosti v průběhu celého svého života získaných z různých zdrojů, ke kterým má přístup, a které mohou být z rodiny, zaměstnání či při činnostech ve volném čase, sousedství nebo v médiích (ANEV, 2023). Informální vzdělávání zrychluje sociální zrání, napomáhá rozvíjet schopnost řešit problémy, samostatně myslet a jednat. Příkladem je workshop, nebo brainstorming (Zormanová, 2017, s. 23).

3.1 Vzdělávací systém v ČR

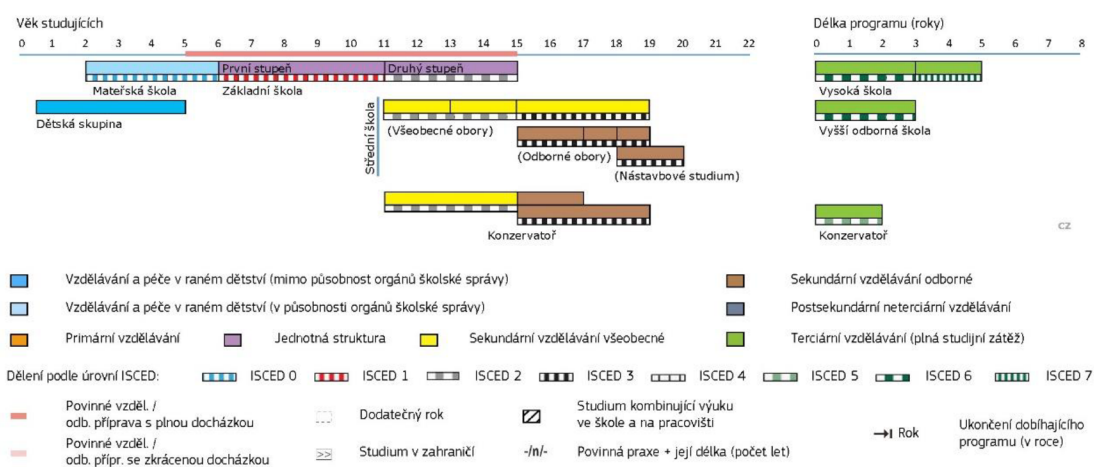
Vzdělávací systém v ČR patří mezi formy formálního vzdělávání. Legislativně je vzdělávací systém vymezen v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a svou gescí spadá pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Školský zákon se vztahuje na mateřské, základní (i umělecké), střední a vyšší odborné školy a také na jazykové školy. Vzdělávání na vysokých školách upravuje zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách.

Vzdělávání a péči o děti raného věku, do tří let upravuje zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, nebo zákon č. 378/2011 Sb., o zdravotních službách v případě péče o děti v dětských zařízeních (např. dětské domovy). Systém vzdělávání o děti raného věku spadá do gesce Ministerstva práce a sociálních věcí.

Vzdělávání probíhá ve školách a školských zařízeních. U středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol jsou zřizovatelem Kraje (Eurydice, 2023a).

Systém formálního vzdělávání v ČR je rozdělen do několika stupňů, jejichž grafické zobrazení je na následujícím obrázku.

Obrázek 1: Stupně vzdělávacího systému v ČR, období 2023-2024

Zdroj: Eurydice, 2023a

Na obrázku jsou rozděleny jednotlivé stupně vzdělávání podle barvy a věku studujících. V jedenácti letech se žák může rozhodnout, zda svůj druhý stupeň dostuduje na základní, nebo střední škole či konzervatoři. Podobně i v patnácti letech. Studující může v rámci daného stupně po splnění přijímacích požadavků přecházet mezi obory se stejnou mezinárodní standardní klasifikací vzdělání (ISCED), která se využívá v rámci mezinárodního srovnávání v rámci OSN (ČSÚ, 2023).

Střední vzdělávání patří pod část sekundární vzdělávání všeobecné a sekundární vzdělávání odborné.

3.1.1 Střední vzdělávání

Věk studujících u středního vzdělávání je od 15 let až po 18-19 let. Absolventi dosahují středního vzdělání, středního vzdělání s výučním listem, nebo středního vzdělání s maturitní zkouškou (ISCED 3).

Střední vzdělání, vzdělání bez výučního listu nebo maturitní zkoušky, získá studující v rámci programu v délce jednoho nebo dvou let v denní formě vzdělávání v rámci praktické školy, která je určena žákům se středně těžkým až těžkým postižením.

Střední vzdělání s výučním listem zajišťují střední odborné učiliště (SOU). Vzdělávání probíhá v délce dvou či tří let v denní formě vzdělávání a připravují studenty k výkonu

konkrétních profesí. Po zakončení studia lze pokračovat nástavbovým vzděláním se získáním maturitní zkoušky.

Střední vzdělání s maturitní zkouškou zajišťují střední odborné školy (SOŠ) v rámci odborného vzdělávání, nebo gymnázia v rámci všeobecného vzdělávání. Získání maturitní zkoušky po absolvování čtyřletého vzdělávacího programu (v případě gymnázií i šestiletého či osmiletého) v denní formě vzdělávání je nezbytným předpokladem k přijetí do terciálního vzdělávání na vyšší odborné školy, nebo vysoké školy.

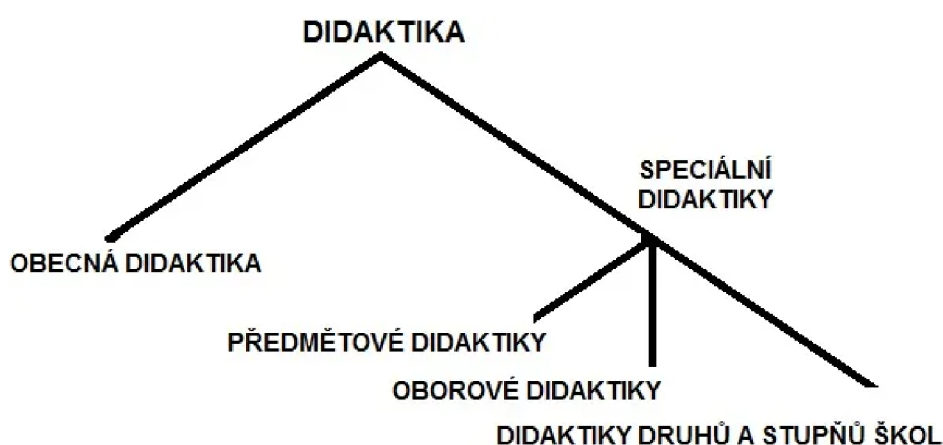
Konzervatoře zajišťují základní, střední i vyšší vzdělání s uměleckým zaměřením.

Ve školním roce 2021/2022 absolvovalo studium středního vzdělání 1 % studentů, studium středního vzdělání s výučním listem 27 % studentů, studium středního všeobecného vzdělání s maturitní zkouškou (v rámci gymnázia a lycea) 31 % studentů a studium odborného vzdělání s maturitní zkouškou v rámci středního škol 41 % studentů (Eurydice, 2023b). V době psaní této části práce nebyla dostupná aktuálnější data.

4 Didaktika a její dělení

Didaktika je vědní disciplínou, která je součástí pedagogiky. Didaktika se zabývá teorií vzdělávání a vyučování. Didaktika využívá poznatků z dalších disciplín jako jsou biologie, sociologie, etiky apod. Jejím úkolem je pochopení aspektů procesů vyučování a analýza jednotlivých didaktických situací se zaměřením naučit se tvořivě jednotlivé situace řešit (SKOLAMV.CZ, 2016, s. 22). Na níže uvedeném obrázku je schéma dělení didaktiky.

Obrázek 2: Schéma dělení didaktiky

Zdroj: Průcha, 2006, s. 111

4.1.1 Obecná didaktika

Obecná didaktika je základní pedagogická disciplína usilující o analýzu, objasnění procesů vyučování a učení ve všech formách vzdělávání. Zabývá se teorií vyučování. Zkoumá podmínky a faktory, které proces vyučování ovlivňují zvnějšku a zevnitř, a zabývá se obecnými problémy výuky. Obecná didaktika se snaží odpovědět, jaké prvky ovlivňují výsledný efekt vyučování, jak a co vyučovat, jak postupovat při výuce a jak provádět kontrolu výuky (Zormanová, 2014, s. 11).

4.1.2 Speciální (oborová) didaktika

Představuje didaktiku pro daný obor studia. Zabývá se otázkou správného vyučování v daném oboru studia (Zormanová, 2014, s. 12). Při zkoumání oborové didaktiky je potřeba znalost pedagogiky, psychologie a vědních oborů k nimž se oborová didaktika

vztahuje. Podle Stuchlíkové (2015 s. 9-16) je „propracovanost oborové didaktiky nezbytná pro vytvoření potřebné kvality vzdělávání“.

4.1.3 Předmětová didaktika

Samostatná vědní disciplína soustavně se rozvíjející, neboť se zabývá specifickými didaktickými problémy v jednotlivých vyučovacích předmětech (např. jazykových předmětech) a na jednotlivých stupních systému vzdělávání. Didaktika je utvářena ve vazbě na konkrétní vyučovací předmět, který je zasazen do podmínek daný kurikulem školního vzdělávání. (Zormanová, 2014, s. 12).

4.1.4 Didaktika druhů a stupňů škol

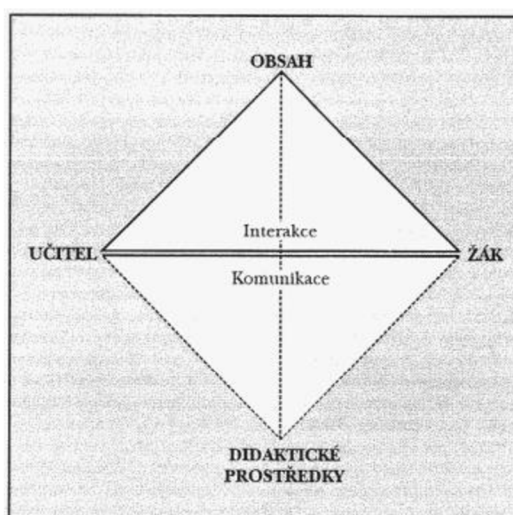
Některé zdroje se zmiňují i o didaktice druhů a stupňů škol (školní didaktice). Ta tvoří přechodový můstek mezi obecnou a předmětovou didaktikou. Předmětem školní didaktiky je výuka a vzdělávání na konkrétní škole. Dle Kalhouse (2009, s. 19) jde o „organizovaný proces v určitém prostoru a čase v rámci školských institucí, se systematicky vymezeným učivem a vzájemné interakci učitele a žáků, směřující k dosažení stanovených výukových cílů“.

5 Výchovně-vzdělávací proces

Výchovně vzdělávací proces probíhá ve výchovně vzdělávací instituci při vzájemném opakujícím se působení učitele na žáka, kdy žákovi jsou předávány vědomosti a dovednosti. Vlivem osobnosti učitele se formují postoje a názory žáka, které souvisí s výchovou (Maňák, 2003, s. 9-20). Dle Maňáka existují tři základní vzájemná působení mezi učitelem a žákem. Jejich stručné charakteristické vysvětlení je uvedeno v Příloze 1 závěrečné práce.

Grafické vyobrazení výchovně vzdělávacího procesu je na následujícím obrázku.

Obrázek 3: Schéma výchovně vzdělávacího procesu

Zdroj: Maňák, 2003, s. 21

Herbartův model tzv. **didaktického trojúhelníku** výchovně vzdělávacího procesu zobrazující statickou stránku vyučování rozšířil Maňák, vlivem rostoucího vlivu médií, o dimenzi didaktických prostředků (Maňák, 2003, s. 21) Model obsahuje činitele výuky (učitele a žáka), obsah vzdělávání (učivo), cíle vzdělávání, materiální didaktické prostředky (pomůcky) a nemateriální didaktické prostředky (metody a formy výuky) o kterých bude pojednáno v rámci následujících podkapitol teoretické části práce.

5.1 Výchovně – vzdělávací cíle a učivo

5.1.1 Učivo

Dle Krpálka a Krpákové Krelové (2012, s. 59-61) je učivo „výsledkem didaktické transformace vědní disciplíny a příslušné sociální aktivity, hodnotové orientace a postojů do vzdělávacího obsahu“. Učivo je předkládáno ve vzájemných logických souvislostech“. U ekonomického oboru jde o předání podstatných poznatků v jejich srozumitelné formě do potřebného a přiměřeného učiva v souladu s didaktickými zásadami. Při výběru a struktuře učiva se hledá odpověď na otázky „Co a jak se má vyučovat?“. „V jakém rozsahu a souvislostech?“. „A proč se to mají žáci naučit?“ Otázky napomáhají řízený rozvoj dovedností, zkušeností a návyků včetně upevňování hodnot a postojů. Díky komplexnosti vyučovacího procesu je učivo prostředkem naplňování cílů a prostředkem k navozování procesu výuky a procesu učení (Krpálek a Krpáková Krelová, 2012, s. 59-61).

Učivo se člení do skupin:

Základní učivo je učivo minimálního rozsahu s maximální upotřebitelností. Přiměřené k osvojení všemi žáky. Jde o základní poznatky vědy a současného oboru a nelze bez něho dále navazovat. Má význam na rozvoj postojů, hodnot žáka a je nutné pro vykonávání praxe. V předmětu Ekonomie může být základním učivem popis a vysvětlení rozdílů mezi nabídkou a poptávkou.

Rozvíjející učivo slouží k pochopení vztahů, aplikaci a zobecnění získaných poznatků. Obsahuje inovace nových poznatků z příslušné vědní disciplíny.

Rozšiřující učivo zahrnuje zajímavosti, aktualizace či vybranou specifikou místních podmínek. Učivo motivuje žáky a oživuje vyučování (Slavík, Miller, 2012, s. 43-45).

Pro naplnění vzdělání dle profilu absolventa vzdělávacího programu je potřeba učivo podněcovat v rámci mezipředmětových vztahů na úrovni horizontální i vertikální.

K orientaci v obsahu a rozsahu učiva využívá učitel rámcový a školní vzdělávací program, osnovy předmětu, tematický plán, odborné učebnice a další zdroje (Slavík, Miller, 2012, s. 43). S ohledem na charakter závěrečné práce bude níže pojednáno stručně o kurikulárních dokumentech, průřezových tématech a dělení učivo do skupin.

Rámcové vzdělávací programy jsou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy vydané dokumenty vymezující vzdělávací požadavky v jednotlivých oborech a stupních vzdělání. Obsahují formu (denní, nebo dálkovou), délku a cíle vzdělávání. Dále obsahují kompetence, uplatnění na pracovním trhu v souladu s národní soustavou povolání a profil absolventa. Zabývají se organizací výuky, obsahem vzdělávání v podobě kurikulárních rámců, průřezovými tématy a pravidly pro tvorbu školních vzdělávacích programů. Také obsahují podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními potřebami. Rámcové vzdělávací programy jsou závazné pro školy. Tvoří se pro každý obor vzdělání a v jeho souladu je škola povinna do dvou let od zveřejnění vytvořit školní vzdělávací program. Rámcové vzdělávací programy jsou dedukovány od profesních profilů, které obsahují kompetence zaměstnance pro každou pracovní pozici určenou v národní soustavě povolání.

Školní vzdělávací programy jsou hlavním dokumentem školy. Škola jej připravuje pro každý obor vzdělání. Obsahují profil absolventa a jeho kompetence ve všeobecné a odborné rovině. Dále charakteristiku vzdělávacího programu, tabulku všech předmětů vyučovaných v jednotlivých ročnících studia oboru vzdělání (učební plán), materiální a personální zajištění výuky a učební osnovy popisující obsah vzdělávání v jednotlivých předmětech. Vzdělávací programy jsou vždy veřejně dostupné. (Votava, 2018, s. 36-42).

Průřezová témata jsou učivo, které se prolíná všemi všeobecnými a odbornými předměty a jsou východiskem pro mezipředmětové vztahy. Příkladem jsou témata jako informační a komunikační technologie, nebo člověk a svět práce.

5.1.2 Cíle

Cíle jsou formulovány ve vzdělávacích programech (rámcových a školních) a učebních osnovách. Cíle lze rozdělit na výchovné a vzdělávací. Výchovný cíl představuje ucelený ideál žádoucích vlastností žáka, které lze získat výchovou. Vzdělávací cíl vymezuje záměr a výstup výuky. Vyznačuje se v podobě dosahovaných kompetencí žáků zahrnující hodnoty, postoje, praktické dovednosti, poznatky a porozumění (Průcha, 2009, s. 34-35).

Vzdělávací (výukový) cíl prolíná s obsahem vzdělávání (učivem). Cíle slouží pro kontrolu a hodnocení výsledků žáků. Ovlivňují motivaci a uspořádání učiva učitelem. Cíle stanovuje učitel před organizací výuky s ohledem na žáka a sděluje je žákovi. Říká, co se má naučit a co je jeho zodpovědnost. Cíle mají být konkrétní, měřitelné, realistické a časově ukotvené. Ve výuce je měřitelnost vyjádřena mírou kvality splnění cíle. Realistické cíle odpovídají podmínkám na straně školy a žáka. Při formulaci cílů se užívají aktivní slovesa jako „je schopen“, nebo „vysvětlí“ apod. (Votava, 2018, s. 45-50).

Cíle lze dělit z hlediska času na krátkodobé (vztah k vyučovací hodině), střednědobé (vztah k předmětu) a dlouhodobé (vztah k tematickým celkům). Cíle lze dále dělit dle povahy výsledné zkušenosti na kognitivní, afektivní a psychomotorické (Votava, 2018, s. 45-50).

Bloomova taxonomie cílů se zabývá klasifikací v kognitivní oblasti. Myšlenkové operace obsahují úrovně jako zapamatování, pochopení, aplikace, analýza, syntéza a hodnocení. Jednotlivé úrovně jsou seřazeny od nejnižší po nejvyšší (nejtěžší). Neúplné zvládnutí předchozí úrovně zakládá na problém při dosahování vyšší úrovně (Metodický portál RVP, 2024). Bloomova taxonomie je ve formě tabulky s jednotlivými úrovněmi. Pomáhá se zorientovat v jaké úrovni se žáci nachází k dosažení vytyčeného cíle.

Krathwohlova taxonomie cílů stanovuje cíle v afektivní oblasti. Cíle obsahují postoje a hodnoty žáka, které žák přijal za své a řídí se nimi. Souvisejí s motivací a osobností žáka a jsou ovlivněny vnějším prostředím a sebevýchovou. Psychomotorické cíle se stanovují u pohybových dovedností, jemné a hrubé motoriky. Typickým příkladem může být správné používání a obsluha stroje (Votava, 2018, s. 47-48).

5.2 Prostředky výchovně vzdělávacího procesu

Prostředky výchovně vzdělávacího procesu výrazně ovlivňují efektivnost vzdělávání. Mezi prostředky výchovně vzdělávacího procesu patří nemateriální prostředky jako formy a metody výuky a materiální prostředky jako učební pomůcky a didaktická technika.

5.2.1 Formy výuky

Formou výuky je myšlena příprava vyučovací jednotky na interakci mezi učitelem a žáky. Učitel by měl mít představu o průběhu, místě, délky vyučovací jednotky a očekávaných učebních činnostech ze strany žáků. Existují kritéria, podle nichž učitel volí formu výuky. Kritériem může být počet žáků ve třídě a vztah k jednotlivci, místo průběhu výuky, nebo podle funkce, kterou plní výuka v systému vyučovacích hodin (Krpálek a Krpálková Krellová, 2012, s. 67-68).

Podle Slavíka a Millera (2012, s. 63-65) existují formy výuky ve vztahu k jednotlivci:

- Individuální výuka – učitel se věnuje jednomu žákovi (konzultace).
- Individualizovaná výuka – každý žák má samostatný úkol. Využití v praktickém vyučování.
- Frontální výuka – učitel vyučuje celou třídu.
- Skupinová výuka – žáci jsou rozděleny do skupin s různým úkolem. Zlepšuje se spolupráce, socializace, komunikace a týmovost.
- Projektová výuka – žáci řeší komplexní úkol (projekt) úzce spojen s praxí samostatně či ve skupině.
- Týmová výuka – skupina učitelů vyučuje v jedné třídě.

Nejběžnější formou výuky je frontální vzdělávání. Předpokladem frontálního vzdělávání je věkově a rozumově stejná skupina žáků neboli třída. Všichni žáci ve stejném čase probírají stejnou látku. Postupují hromadně. Jsou vedeni krok za krokem učitelem, který jim vytváří podmínky, soustředěnost a motivaci k učení. Učitel seznamuje žáky s novým učivem. Usměrnjuje a koordinuje seznamování s jevy, které mají pochopit a záměrně ovlivňuje poznávací procesy žáků k prohloubení a upevnění učiva. Žáci společně hledají způsob užití učiva v nových souvislostech při řešení praktických úkolů. Vytvářejí si souvislosti s poznatky získanými v jiných předmětech a na závěr učitel analyzuje, zda byly splněny stanovené cíle.

Ačkoliv je frontální výuka poměrně efektivní z hlediska měřitelnosti dosažení stanovených cílů a její finanční nákladnost je nižší, skrývá i řadu nevýhod. Frontální výuka nerozlišuje individuální odlišnosti jednotlivých žáků. Konkrétně jejich aktuální fyzický a duševní stav, zájmy, potřeby a dispozice. Při frontální výuce je těžké udržet

soustředěnost a motivaci žáků. Nerozvíjí samostatnost, tvořivost a činorodost. V současné době se projevuje zájem o individualizovanou formu výuky, která by do vzdělávacího procesu vnesla více svobody a zodpovědnosti pro žáka (Kalhous, 2009 s. 292-299).

Dále existují formy výuky podle funkce v systému vyučovacích hodin. Níže je jen krátký výčet:

- **úvodní vyučovací hodina** se využívá na začátku školního roku. Při úvodu do problematiky;
- **expoziční a aplikační vyučovací hodina** se využívá při předkládání nového učiva a procvičování (aplikace) na příkladech;
- **fixační vyučovací hodina** probíhá při opakování probrané látky;
- **diagnostické vyučovací hodiny** slouží při psaní písemných prací k ověření znalostí;
- **exkurze a výlety** slouží k propojení znalostí s praxí (Krpálek a Krpálková Krelová, 2012, s. 66-70).

Při využití všech forem výuky výše uvedených, hovoříme o kombinované formě výuky. V rámci jedné vyučovací jednotky dochází k přípravě a motivaci žáků, osvojení, upevnění a opakování nových vědomostí (dovedností) v praktických příkladech a následná diagnostika nabytých vědomostí a jejich hodnocení.

Vyučovací jednotka o časové délce 45 minut má zpravidla následující strukturu:

- přípravná část (do 3 min), kdy dochází ke kontrole vnějších podmínek výuky (osvětlení), zápis hodiny, docházky a seznámení žáků s plánem hodiny a cíli hodiny;
- zjištění stavu znalostí žáků (do 10 min) – prověřuje se probrané učivo. Prověření proběhne frontálním opakováním, kontrolou domácího cvičení, zkoušením či písemným testem;
- expoziční část (do 25 min) – navazuje na předchozí část. Probrání nového učiva pomocí metod s ohledem na motivaci a dosavadní vědomosti žáků;
- fixační část (do 5 min) – opakování nového učiva, řešení aplikačních příkladů, úloh, zadání domácího cvičení. Učitel se přesvědčí, zda žáci učivo pochopili;

- závěr hodiny (do 2 min) – učitel zhodnotí naplnění cíle vyučovací hodiny a předá pozitivní zpětnou vazbu (Slavík, Miller, 2012, s. 57-58).

5.2.2 Metody výuky

Dle Votavy (2011, s. 151) jsou metody výuky „didaktické prostředky vedoucí k dosažení pedagogických cílů“. Každá metoda propojuje činnost žáka a učitele a vytváří komunikaci a interakci mezi nimi. Účinnost metod se liší. Nejméně znalostí (dovedností) získají žáci z výkladu (Votava, 2011, s. 151-154). Nejvíce z praktického cvičení či výuky ostatních spolužáků. Dle Skalkové (2007, s. 184-185) lze metody výuky dělit dle pramene poznání a typu poznatků na:

- metody slovní (verbální)
 - monologické – výklad;
 - dialogické – diskuse, beseda;
 - metody písemných prací – písemná cvičení, písemné testy a referáty;
 - metody práce s učebnicí či textovým materiálem (autodidakce);
- metody názorně demonstrační
 - pozorování jevů a předmětů (hermeneutická) – v rámci exkurze;
 - předvádění – modelů a názorných předmětů;
 - demonstrace statických obrazů – ukázka fotografií, obrazových modelů;
 - statická a dynamická projekce – sledování výukových filmových materiálů;
- metody praktické
 - nácvik pohybových a praktických dovedností;
 - laboratorní činnost – v chemických laboratořích;
 - pracovní činnost žáků – v dílnách a na školních pozemcích;
 - grafické a výtvarné činnosti – zpracování magazínu (Skalková, 2007, s 184-185).

V odborných předmětech je nejvíce využívána metoda slovní – monologická – výklad. Při jejím použití je potřeba postupovat od sdělení nejjednoduššího ke složitějšímu, od konkrétního k pomyslnému (Slavík, Miller, 2012, s. 69).

Nejde o konečný výčet dělení metod výuky. Metody výuky lze dělit z hlediska myšlenkových operací (deduktivní, induktivní, analyticko-syntetické), nebo z hlediska interaktivního pro aktivizaci žáků (metody inscenační, situační či didaktické hry). K osvěžení vyučovací jednotky a zvýšení pozornosti lze využít metodu dialogickou (diskuse mezi žáky a učitelem).

5.2.3 Učební pomůcky

Učební pomůcky patří mezi materiální didaktické prostředky. Materiální didaktické prostředky jsou nosičem didaktické informace se vztahem k obsahu výuky a výchovně vzdělávacích cílů (Slavík, Miller, 2012, s. 94). Učební pomůcky usnadňují proces učení žáků. Pomáhají k hlubšímu osvojování vědomostí a dovedností.

Mezi učební pomůcky patří:

- skutečné předměty (přírodniny, preparáty, výrobky);
- modely statické (typ složenky) a dynamické (model benzinového motoru);
- zobrazení – ve formě obrazů, grafů a tabulek (statická) nebo ve formě filmů a videí (dynamická);
- zvukové pomůcky – hudební nástroje, hudební přehrávače;
- literární pomůcky – učebnice, časopisy, texty;
- webové a elektronické texty na internetu;
- výukové počítačové programy – aplikace MS Office, aplikace umělé inteligence.

Výčet učebních pomůcek není úplný a neustále se rozrůstá s vývojem společnosti. Mezi nejvíce užívané dnes patří učebnice, studijní texty a programy. Vhodnou učební pomůcku volí učitel s ohledem k cíli, psychickému vývoji žáků a jejich dovednostem a vědomostem, s ohledem na vybavení třídy a školy a vzhledem ke zkušenostem a dovednostem učitele. Prostřednictvím učebních pomůcek se realizuje didaktická zásada názornosti (Skalková, 2007, s. 249-250).

5.2.4 Didaktická technika

Didaktickou technikou označujeme technická zařízení pro výukové účely. Jde o přístroje nebo programy. Didaktickou techniku lze rozdělit na tradiční (tabule a projektory) a moderní (počítače a tablety) (Průcha, 2009, s. 52).

Jde o soubor přístrojů a zařízení potřebných k projekci některých učebních pomůcek (Krpálek a Krpálková Krelová, 2012, s. 95). Didaktická technika je zprostředkovatelem informace učební pomůcky. Umožňuje efektivnější řízení procesu výuky.

Dle Krpálka a Krpálkové Krelové lze rozdělit didaktické techniky následovně:

- tabule – magnetické, dřevěné, interaktivní;
- projekční technika – projekory (filmové, dataprojekory a další);
- auditivní technika – přehrávače pro přenos zvuku;
- vyučovací stroje – тренаžéry;
- výpočetní technika – počítače, notebooky, tablety.

Nejde o úplný výčet didaktických technik využívané v procesu učení. Nejrozšířenější didaktickou technikou je tabule, neboť patří k základní výbavě školních tříd. Je cenově dostupná a pro všechny žáky přijatelná (Krpálek a Krpálková Krelová, 2012, s. 131-140). Didaktická technika se vztahuje k obsahu výuky prostřednictvím učebních pomůcek. Není úzce spjata s cíli výuky (Rambousek, 2014, s. 21).

Hlavním důvodem využití materiálních didaktických prostředků je naplnění zásad pozornosti a zásady propojení teorie s praxí. Materiální didaktické prostředky aktivizují pozornost žáků a zvyšují jejich motivaci. Aktivizují emocionální působení a racionalizují práci učitele. Vhodné využití materiálních didaktických prostředků ovlivňuje kvalitu vzdělávacího procesu a účinnost výuky odborných předmětů. Při nesprávném použití materiálních didaktických prostředků může dojít k roztržení pozornosti nebo ztrátě pozornosti a soustředění (Krpálek a Krpálková Krelová 2012, s. 95).

5.3 Lidské faktory

Interakce mezi činiteli výchovně vzdělávacího procesu, žáky a učitelem, probíhá v edukačním prostředí. Prostorů výuky ovlivňují vnější a vnitřní faktory. Mezi vnější faktory patří osvětlení a vybavení místnosti. Mezi vnitřní faktory patří:

- psychické procesy – poznávací, paměťové a motivační;
- psychické stavy – citové nálady žáků a stavy jejich pozornosti;
- psychické vlastnosti – schopnosti žáků a jejich rysy a také temperament.

(Votava, 2018, s. 12-14)

Žák

Je subjekt vyučování, který vyvíjí činnost v procesu učení s určitým podílem zodpovědnosti za výstupy v procesu učení. Zodpovědnost žáků, podíl na výsledku učení, stoupá s rostoucím stupněm vzdělávací soustavy, nebo v případě škol, kde je větší množství zodpovědnosti a autonomie zakotvena přímo v koncepci vzdělávání. V určitých pedagogických směrech se očekává přebírání zodpovědnosti, iniciativy, aktivity a organizovanosti v procesu učení od žáků včetně hodnocení svých výsledků práce, zatímco je učitel spíše mentorem (Votava, 2018, s. 12-14).

Učitel

Je pedagogický pracovník zpravidla školského zařízení s přímým pedagogickým a výchovným působením na žáka. Od učitele je očekáván určitý stupeň kvalifikace a osvojení souboru kompetencí (Votava, 2018, s. 12-14). Mezi kompetence patří transformace poznatků z oboru do obsahu vyučovacích hodin (kompetence oborově předmětová). Nebo ovládat strategie vyučování (kompetence didaktická). Ovládat procesy a podmínky výchovy, rozvíjet individualitu žáků (kompetence pedagogická). Od učitele se dále očekává, že má přehled o fungování a organizaci školy (kompetence manažerská). Vytváří pozitivní klima prostředí a podporuje socializace mezi žáky (kompetence sociální a prosociální). Je fyzicky a psychicky zdatný s dobrým zdravotním stavem (kompetence osobnostní). Má znalosti všeobecného rozhledu (kompetence osobnostně kultivující) a schopnost ovládat intervenční prostředky k zajištění kázně (kompetence intervenční) (Slavík, Miller, 2012, s. 104-106).

6 Didaktická analýza učiva

Dle Krpálka a Krpálkové Krelové (2012, s. 64) je „hlavní metodou transformace obsahu vědní disciplíny do vzdělávacích obsahů didaktická analýza“. S didaktickou analýzou pracují předmetové didaktiky. „Cílem je dosáhnout klíčových a odborných kompetencí žáků“ (Krpálek a Krpálková Krelová 2012, s. 64). Dle Slavíka a Millera (Slavík, Miller, 2012 s. 123) jde „o rozbor učiva předmětu nebo jeho částí na základě učebních osnov a učebnic s pochopením cílů, které jsou sledovány“. Didaktická analýza může být vedena pro vyučovací předmět, tematický celek i téma (Slavík, Miller, 2012 s. 123). Učitel musí při přemýšlení o budoucím probíraném učivu vzít do úvahy mnoho proměnných. Místo a délku vyučovací jednotky, výchovně vzdělávací cíle, cíle vyučovací jednotky, metody a formy výuky, didaktické prostředky a zájmy, znalosti a pojetí učení žáků a jejich motivaci (Kalhous, 2009, s. 141). Didaktická analýza učiva je rozdělena do níže uvedených kroků.

1. Situační analýza

V situační analýze se zjišťuje znalostní a dovednostní připravenost žáků. Připravenost se zjišťuje z osnov příbuzných předmětů a předmětů v předchozím ročníku. Rozhovorem s kolegou z pedagogického sboru, který související učivo v rámci svého předmětu prezentoval. Rozhovorem se studenty či písemným ověřením. Součástí analýzy je i zjištění, v jaké učebně bude probíhat výuka s vybavením didaktických prostředků (Slavík, Miller, 2012, s. 124-127). V tomto kroku je prostor k zamyšlení nad mezipředmětovými vztahy vytvářející vazby v rámci jednoho ročníku a předmětu (horizontální vnitropředmětové) či více předmětů (horizontální mezipředmětové), nebo v rámci více ročníků a jednoho předmětu (vertikální vnitropředmětové) či více předmětů (vertikální mezipředmětové). Mezipředmětové vazby propojují učivo mezi předměty, napomáhají k pochopení a upevnění a vedou k naplnění cílů. U mezipředmětových vztahů by neměly vznikat nesrovnalosti v užívání odborné terminologii (Slavík, Miller, 2012, s. 45).

2. Analýza a stanovení vzdělávacích a výchovných cílů

Cíle vyučovací jednotky se stanovují z cílů předmětu a tematického celku. U výchovných cílů je potřeba najít souvislost s tématem. Cíle musí být srozumitelné, jasně formulované a měřitelné (Votava, 2018, s. 45-50).

3. Výběr, diferenciacce a uspořádání učiva

Při sestavení tematického plánu učitelem se vychází z osnov předmětu. Při porovnání tematického plánu a osnov lze zjistit, které učivo bude třeba inovovat. Zdrojem o inovačním učivu může být vysokoškolská literatura či odborné časopisy mapující trendy v oboru poznání. Důležité je rozdělení učiva na základní, rozvíjející a rozšiřující. Pro vyplnění obsahu učiva může pomoci učebnice. V tomto kroku se také připravuje sled předkládání učiva k snazšímu pochopení. Důležité je správně dělení učiva na pojmy a fakta a další prvky. Nejdříve postupovat od nejjednoduššího ke složitějšímu, od konkrétního k obecnému. Zde se dělí učivo na základní, rozvíjející a doplňující (Krpálek a Krpálková Krelová, 2012, s. 125).

4. Stanovení forem a metod výuky a didaktických prostředků

Podle uspořádaného obsahu učiva a stanovených cílů vyučující rozhodne o vhodných formách a metod výuky, které by měly být jiné pro každou část předkládaného učiva. Poté se učitel zamyslí nad stanovením materiálních prostředků (učebních pomůcek a didaktické techniky), které zpřístupní předkládaný obsah učiva.

5. Vymezení logických operací a činností pro upevnění a prohloubení osvojených poznatků, dovedností a návyků

Zpětná vazba pro učitele. Zjištění, zda žáci pochopili, upevnili, nebo prohloubili znalosti, dovednosti a návyky probraného učiva. Může být ověřeno frontálním opakováním, písemným testem či klasifikačním zkoušením (Votava, 2018 s. 44).

6. Vyhodnocení stanovených cílů

V závěru dochází učitelem k vyhodnocení na začátku stanovených měřitelných cílů. Zda došlo k jejich částečnému či úplnému naplnění s ohledem na znalosti žáků a jejich porozumění probranému učivu. Jde o zpětnou vazbu učitelů, zda došlo ke vhodnému zprostředkování učiva. V případě, že nikoliv, lze využít jednu z výše uvedených metod k upevnění poznatků a využít tak zbývající čas vyučovací jednotky. Začínajícím

učitelům je vhodné doporučit sestavit časový plán vyučovací jednotky od organizační části hodiny až po závěr. Teprve po jejím zpracování a ujasnění, jak bude vyučování probíhat, může následně přistoupit k formální přípravě na vyučovací proces (Krpálek a Krpálková Krelová 2012, s 63-67).

PRAKTICKÁ ČÁST

7 Vlastní šetření

V následující části závěrečné práce bude charakterizováno místo a obor šetření výkonu řízené pedagogické praxe. V rámci dalších podkapitol bude vybrána jedna následková hodina z řízené pedagogické praxe, která bude s využitím metody pozorování popisovat a komentovat jednotlivé kroky didaktické analýzy. Pomocí metody individuálního rozhovoru s vyučující budou poznatky doplněny o její názor na průběh vyučovací jednotky.

7.1 Charakteristika místa šetření

Střední škola a Vyšší odborná škola umělecká a řemeslná v Praze vznikla v roce 1953 pro potřeby národního podniku TATRA Smíchov za účelem výchovy budoucích pracovníků pro tamní závod. Mezi prvními učňovskými obory na škole patřily obor Zámečnick, Klempíř, Kovář, Lakýrník a Instalatér. Pro potřeby závodu ČKD Praha se o deset let později ke škole přidružila jednotlivá učiliště napříč hlavním městem Prahy. Jednotlivá učiliště napříč hlavním městem Prahy postupně zanikala až zůstalo vyučování v dnešních oblastech Prahy 5, Prahy 9 a Prahy 10. V roce 2007 došlo ke změně názvu na Střední škola umělecká a řemeslná. V roce 2019 došlo k akreditaci vyššího odborného vzdělávání (SSUAR.CZ, 2024a).

V současné době probíhá výuka ve čtyřech budovách v Praze. Konkrétně v budově pracoviště Nový Zlíchov 1063/1 v Praze 5, kde je prováděn odborný výcvik. Zároveň v budově sídlí vedení školy. Dále v budově Na Výsluní 150/6 v Praze 10 – objekt Miramare, kde probíhá teoretické vzdělávání žáků střední školy. V budově na adrese Kovářská 3 v Praze 9 probíhá odborný výcvik oborů Truhlář a Čalouník, a nakonec v budově Prahy 9 na adrese Pod Táborem 55/3, kde probíhá výuka nástavbových oborů (i s ekonomickým zaměřením) žáků střední školy a studentů vyšší odborné školy, kde autor závěrečné práce absolvoval řízenou pedagogickou praxi (SSUAR.CZ, 2024d).

7.2 Charakteristika oboru šetření

Střední škola a Vyšší odborná škola umělecká a řemeslná je v době psaní této části závěrečné práce zaměřena na umělecké obory tříleté zakončené výučním listem nebo umělecké obory čtyřleté či nástavbové obory dvouleté (v denní formě studia) zakončené maturitní zkouškou. Mezi obory nabízené na škole patří Řezbářství a restaurování, Kovářství, Zámečnictví, Truhlářství či Čalounictví (SSUAR.CZ, 2024b). Vyšší odborná škola nabízí obory Konzervace a restaurování maleb či Konzervace a restaurování dřeva (SSUAR.CZ, 2024b). Přehled studijních oborů je uveden v Příloze 2 závěrečné práce.

Mimo standardní výuku škola pořádá každoročně sympozium studentů řezbářských středních škol z České republiky i ostatních zemí Evropy (SSUAR.CZ, 2024e).

Žáci absolvují teoretické vzdělávání na Praze 10 a na Praze 9. Povinná odborná praxe probíhá ve čtrnáctidenním bloku na pracovištích u smluvních firem. V průběhu školního roku musí žák splnit všechny povinné předměty stanovené učebním plánem. Učební plán v oboru Podnikání s výčtem vyučovacích předmětů včetně týdenní hodinové dotace v rámci jednotlivých ročníků je uveden v Příloze 3 závěrečné práce.

Volitelné předměty si žák volí s ohledem na přípravu k maturitní zkoušce. Během studií jsou pro žáky organizovány exkurze do firem, výstavy, veletrhy či účast v soutěžích a profesních stážích v zahraničních partnerských školách a firmách.

Podrobný výčet kompetencí absolventa oboru Podnikání ze školního vzdělávacího programu je uveden v Příloze 4 závěrečné práce.

7.3 Předmět Účetnictví

Předmět Účetnictví je dle rámcového vzdělávacího programu oboru vzdělání odborným předmětem, který poskytuje znalosti a dovednosti principů podvojného účetnictví a vedení daňové evidence. Osvojení učiva je předpokladem k získání představy o vztahu mezi ekonomickou realitou a hodnotovým (číselným) vyjádřením. Žáci se učí účtovat o majetku, závazcích, nákladech a výnosech. Získávají znalosti o daních a tvorbě a rozdělení hospodářského výsledku.

V praxi využijí poznatky při sestavování účetních výkazů, nebo při podání daňového přiznání. Předmět má úzké mezipředmětové vztahy s okruhem Ekonomika a právo (NPI ČR, 2024).

Dle školního vzdělávacího programu předmět společně s ostatními ekonomickými předměty rozvíjí finanční, pracovní a občanskou gramotnost žáků. Mezi výchovné cíle patří formování aktivního a tvořivého postoje žáků k problémům a hledání jejich řešení (SSUAR.CZ, 2024c).

Předmět Účetnictví v oboru Podnikání je vyučován v prvním a druhém ročníku nástavbového studia. Učivo je rozděleno do osmi základních částí v prvním ročníku.

7.4 Didaktická analýza Účetní doklady, Majetek a jeho formy

Didaktická analýza proběhla v rámci předmětu Účetnictví u žáků prvního ročníku, nástavbového studia oboru Podnikání v denní formě. Třída je rozdělena na dvě skupiny. Skupinu A s označením 1NSA, kdy její výuka v době řízené pedagogické praxe probíhala v objektu na Praze 10 a skupinu B s označením 1NSB, jejichž výuka probíhala na Praze 9 v ulici Pod Táborem. Skupina 1NSB byla předmětem následové vyučovací jednotky. Jde převážně o absolventy s výučním listem v oboru Umělecké kovářství nebo Truhlář s menším či větším zájmem doplnění vzdělání a získání maturitní zkoušky. Třída v době náslechu čítala 9 žáků ze 12. Bylo patrné, že dva žáci měli širší a hlubší znalosti v předmětu Účetnictví než zbytek třídy. Šlo o žáky, kteří opakovali ročník a předkládané učivo pro ně nebylo nové. Náslechová vyučovací jednotka byla druhou vyučovací jednotkou daného dne, začínala od 8:25, nicméně pro žáky se jednalo o první hodinu daného dne.

Tématem individuálního náslechu byla témata Účetní doklady a Majetek a jeho formy. Dle tematického plánu předmětu účetnictví uvedeného v Příloze 5 závěrečné práce, se v rámci vyučovací jednotky vyučují dotkl více témat najednou. Od účetních dokladů přes náležitosti účetních dokladů až po vyhotovení účetních dokladů a způsoby jejich oběhu. Dle tematického plánu jde o učivo předchozích 21 dní, tedy z konce září a začátku října. Navíc se v rámci hodiny probralo téma Majetek a jeho formy jako nové učivo.

Samotná vyučovací jednotka byla podrobena didaktické analýze. V následujících podkapitolách budou aplikovány jednotlivé kroky didaktické analýzy na následující vyučovací hodinu.

7.4.1 Situační analýza

Předmět Účetnictví je odborným předmětem, jenž je zahrnut do závěrečné maturitní zkoušky bloku účetnictví a právní nauka. Po cizím jazyku má předmět druhou nejvyšší časovou dotaci v týdnech v prvním ročníku nástavbového studia. Lze říci, že jde o stěžejní předmět.

Po příchodu do třídy se vyučující pozdravila se žáky. Otevřela okno a požádala žáky blízko u okna, až jim bude chladno, aby okno zavřely. V úvodu zapsala do třídní knihy a poté rozdala vyhodnocené písemné testy z minulé vyučovací jednotky, které prověřily znalosti žáků v již probraných tématech účetních dokladů.

Součástí testu byly otevřené otázky. Mezi otázky patřilo: „Co je účetní doklad?“ „Jaký je rozdíl mezi paragonem a fakturou?“. Dále součástí testu byly příklady účetních operací, ke kterým žáci měli přiřpat o jaký druh dokladu se jedná. Jednou z otázek bylo: „Výdej materiálu ze skladu?“. Žáci měli k operaci přiřpat „výdejka“. U účetního případu „Platba faktury odběratelem hotově.“ žáci měli doplnit „příjmový pokladní doklad“, nebo zkratku „PPD“. Konstatovala, že výsledky žáků byly spíše podprůměrné, proto se rozhodla v úvodu vyučovací jednotky k opakování látky probrané v předchozích vyučovacích hodinách.

Vyučující zvolila metodu slovní dialogickou, diskuse, mezi žáky a učitelem za účelem opakování učiva účetních dokladů. Forma výuky byla zvolena frontální, kdy se vyučující dotazovala na stejné otázky z testu a žáci, kteří věděli správnou odpověď, se hlásili a odpovídali. Těch žáků, kteří měli otázku v testu špatně se dotazovala, zda rozumí odpovědi a případně doplní. Poté vyučující volně přešla k ostatním tématům již probraným. Zopakovala, kdo vede daňovou evidenci a kdo účetnictví. Nebo, jak se opravují účetní doklady a co je součástí koloběhu účetních dokladů. Učivo fixovala v metodě dialogické a formě frontální výuky.

Vybavení učebny

Výuka probíhala ve standardní učebně teoretického vzdělávání. Součástí učebny nebyly didaktické pomůcky vztahující se k fixované či následně nově probírané látce. Didaktickou technikou ve třídě byla magnetická tabule, na níž se dalo psát fixy. Mezi didaktické prostředky patřil dataprojektor připevněný ke stropu namířený na magnetickou tabuli. Žáci 1NSB budou v průběhu školního roku navštěvovat počítačovou učebnu, kde budou procvičovat účtování účetních operací v připraveném programu.

Mezipředmětové vztahy

Mezipředmětové vztahy tématu Účetní doklady, Majetek a jeho formy. Téma je základem pro předmět Účetnictví ve druhém ročníku nástavbového studia oboru Podnikání. Jde o vztah vertikální vnitropředmětový. Vztah horizontální vnitropředmětový lze hledat u jiných předmětů v rámci ročníku. Mezi ně patří předmět Ekonomika a téma hospodářského procesu, kde výstupem hospodářského procesu je výrobek, jenž je v Rozvaze evidován na straně aktiv, v části oběžný majetek jako zásoby vlastní výroby a je součástí výuky v rámci tématu Dlouhodobý a oběžný majetek. V Příloze 6 závěrečné práce je uveden tematický plán předmětu Ekonomika.

Vlastní komentář

Autor závěrečné práce hodnotí situační analýzu jako dobře připravený krok didaktické analýzy. Vyučující před začátkem hodiny znala znalosti žáků v tématu účetní doklady prostřednictvím vyhodnocených písemných testů. Dbala na hygienické podmínky ve třídě otevřením okna. Vhodně zvolila téma výuky, které má mezipředmětové vztahy s předmětem Ekonomika a je v souladu se ŠVP a RVP.

7.4.2 Výchovně – vzdělávací cíle

V průběhu hodiny před otevřením nového tématu Majetek a jeho formy sdělila žákům vzdělávací cíle zbylé části vyučovací jednotky. Vzdělávací cíle byly sděleny v průběhu výuky. Sděleny byly následující vzdělávací cíle:

- Žák je schopen vysvětlit rozdíl mezi aktivy a pasivy a sdělit, co je jejich obsahem.

- Žák dokáže vysvětlit, co je majetkem.
- Žák je schopen charakterizovat jednotlivé druhy majetku.
- Žák je schopen uvést příklady jednotlivých položek majetku.

Výchovné cíle nebyly žákům sděleny. Nicméně z charakteru výuky vyplynuly následující výchovné cíle dle autora závěrečné práce:

- Žáci jsou rozvíjeni v aktivním přístupu a postoje k zadaným úkolům.
- Žáci jsou vedeni k samostatnosti a tvořivosti.
- Žáci rozumí důležitosti porozumění majetku a jeho forem.

Pro účely výchovných cílů byly hledány metody a formy výuky pro hladký průběh vyučovací jednotky s ohledem na aktivizaci žáků a podpoření jejich pozornosti a motivaci k učení. Při fixaci nového učiva vybízela studenty k tabuli, k vymyšlení a zapsání na tabuli konkrétního příkladu jednotlivé formy majetku podniku.

Vlastní komentář

Vzdělávací cíle byly sděleny v průběhu výuky a pravděpodobně vycházejí ze vzdělávacích programů. Dle odborné literatury je vhodné cíle sdělovat na začátku vyučovací jednotky těsně po splnění organizační části výuky. Cíle jsou dle autora vhodně vytvořené a splňují podmínky jejich zpětné analýzy. Cíle vycházejí z cílů v RVP i ŠVP. Výchovné cíle sděleny nebyly, nicméně vyplynuly z výuky.

7.4.3 Výběr, diferenciaci a uspořádání učiva

Pro výuku žáků třídy 1NSB využívá vyučující učebnici s názvem „*Učebnice Účetnictví 1 díl*“, kterou mají žáci prvního ročníku zakoupené a slouží jako studijní podklad předmětu Účetnictví. Učebnice je určena pro střední školy a veřejnost. Učebnice se skládá z kapitol úvodu do účetnictví, účetních dokladů, majetku podniku a zdroje jeho financování, daňové evidence a základy účetnictví. Součástí je i kapitola souvislých praktických příkladů. Na 135 stránkách se žák střední školy střetává se základy účetnictví, které slouží jako potřebný základ předmětu Účetnictví.

Vyučující výše uvedenou učebnici ve výuce využívá velmi často. Vyučujícímu slouží jako vodítko pro správný sled a uspořádání učiva od základních faktů po složitější pojmy. Navíc vhodně naplňuje vzdělávací cíle uvedené ve ŠVP. V následkové hodině

byla využita učebnice hned dvakrát. Nejdříve při kontrole zadaného domácího úkolu z minulé hodiny, kdy po společném upevňování znalostí z písemného testu, požádala žáky o otevření učebnice na straně 15 a při procházení po třídě a nahlédnutí do učebnic zjistila, zda byly úkoly splněny. Ti, kteří neměli úkol vůbec zpracován, dostali do záznamového archu malé mínus, které dle vyjádření vyučujícího může v pololetí ovlivnit výsledné hodnocení. Žáci s učebnicí pracují v rámci samostatné domácí přípravy při zadávání domácích úkolů.

Podruhé byla učebnice vyučujícím použita při výkladu nového učiva, tématu Majetek a jeho formy. Při charakteristice pojmů aktiv a pasiv a vysvětlení společného a rozdílů mezi nimi. Dále při vysvětlení a dělení majetku na jednotlivé druhy. Žáci měli při výkladu učebnici otevřenou.

Vzhledem k významnosti a upotřebitelnosti učiva ve vztahu k vyučovací hodině bylo nové učivo tématu Majetek a jeho formy rozděleno na:

- Základní učivo: vysvětlení základních pojmů jako aktiva a pasiva. Vysvětlení pojmu majetek a jeho základní členění na dlouhodobý majetek a oběžná aktiva a podmínky zařazení.
- Rozvíjející učivo: pro danou vyučovací jednotku uvedení příkladů dlouhodobého majetku a formou diskuse s žáky zjištění, že lze dlouhodobý majetek dále dělit na hmotný, nehmotný a finanční. Oběžný majetek na pohledávky, peníze a zásoby.
- Rozšiřující učivo: Uvedení příkladu ze zemědělské produkce, a to kdy zařadit stádo dobytka do dlouhodobého hmotného majetku a kdy do zásob.

Základní učivo bylo stěžejní částí výkladu. Příklady rozvíjejícího učiva slouží k ucelené představě, co lze přiřadit do dlouhodobého majetku a co do oběžného majetku. Rozšiřující učivo bylo zmíněno velmi okrajově.

Během výkladu vyučující přecházela od jednodušších, základních a konkrétních pojmů a informací ke složitějším, rozvíjejícím a obecnějším informacím, které za účelem lepší fixace učiva doplňovala příklady z možné praxe, se kterou se žáci vyučení v oboru Umělecké kovářství, nebo Truhlář mohou při své podnikatelské činnosti setkat.

Vlastní komentář

Autor pozitivně hodnotí výběr a uspořádání učiva. Učivo vhodně vybráno v souladu se školním vzdělávacím programem. Mělo logickou strukturu a návaznost a v expoziční části bylo předkládáno tak, aby došlo k jeho nejsnazšímu pochopení ze strany žáků. K vyplnění obsahu nového učiva Majetek a jeho formy posloužila učebnice. Vyučující využila učebnici dvakrát. V expoziční části při výkladu nového učiva. Dále při kontrole domácích úkolů, části, která ověřuje osvojení a upevnění znalostí žáků.

Stěžejní část nového učiva tvořilo základní učivo, na něhož bude vyučující navazovat v následujících vyučovacích jednotkách. Vyučující se snažila ve vyučovací jednotce obohatit učivo o příklady z praxe absolventa vyučeného v oboru Uměleckého kovářství či Truhlář.

Dle autora práce je učebnice vhodná pro výuku. Obsahuje základní pojmy, praktické souvislé příklady na konci učebnice. Dále příklady na konci každé kapitoly, kde mohou žáci ověřit kvalitu nově osvojených znalostí. Navíc obsahuje grafická zobrazení vztahující se k tématům. Žáci učebnici mohou využívat v rámci domácí přípravy autodidakce.

7.4.4 Formy a metody výuky

Náslechová vyučovací jednotka měla formu kombinované výuky. V rámci jedné vyučovací jednotky byla nejdříve provedena diagnostika nabytých vědomostí z minulých vyučovacích hodin. V náslechové vyučovací jednotce došlo k hodnocení vědomostí prostřednictvím klasifikace písemných testů, které žáci psali na minulé vyučovací hodině, jež nebyla součástí náslechu. Vyučující zhodnotila výsledky testu jako neuspokojivé. Upozornila žáky, že součástí písemného testu byly znalosti, které jsou součástí jedné z maturitních otázek. Jelikož výsledky nebyly uspokojivé a výsledné známky nerespektovaly rozložení četností podle Gaussovy křivky bylo přistoupeno ze strany vyučujícího k opakování již nabytých znalostí prostřednictvím společné kontroly správných odpovědí. Vyučující se znovu doptávala na problematické otázky v testu a žáci, kteří znali správnou odpověď se hlásili o její sdělení. V případě,

že odpověď nebyla dostačující a vyčerpávající, byl dotázán ještě jiný žák, aby odpověď doplnil.

Po projetí otázek z písemných testů vyučující volně přešla do frontálního opakování, kdy se opakovala všechna témata probraná s žáky za posledních 21 dní. Ještě před tím bylo rozdáno dvěma žákům, jenž opakují ročník, individuální zadání. Tito žáci měli nadprůměrné klasifikační hodnocení v písemných testech a frontální opakování pro ně nemělo přidanou hodnotu. Navíc měli nejlepší hodnocení z písemných testů. Individuální zadání prováděli jen do doby výkladu nového učiva. Součástí opakování byly praktické příklady podobné těm v písemném testu, které jsou nastíněny v situační analýze. Dále na příkladě konkrétní fiktivní firmy žáka A ze třídy 1NSB, který přijal peníze na bankovní účet na základě vystavené faktury, byly procvičovány náležitosti účetního dokladu a typ účetního dokladu. Byl dotazován žák A, a v případě, že nevěděl, se vyučující obrátil na žáky, které svému spolužákovi pomohli nalézt správné odpovědi. Poté vyučující s žáky zopakovala koloběh účetních dokladů i způsob správné opravy účetního dokladu. Tato část včetně úvodní organizační části zabrala vyučující 25 minut.

Následujících 17 minut vyučovací jednotky byla věnována expoziční části výuky, kdy žákům bylo předkládáno nové učivo tématu Majetek a jeho formy. K této části se připojili i žáci s individuálním zadáním. Vyučující vysvětlila pojmy majetek a jeho druhy, aktiva a pasiva a jejich společný jmenovatel a rozdíly. V rámci expoziční části výuky hodně pracovala s učebnicí. Někteří žáci si psali poznámky do sešitu, jiní si zvýrazňovaly fixou text v učebnici. Vyučující nenutila žáky si dělat poznámky do sešitu.

Po krátkém výkladu přistoupila vyučující k magnetické tabuli a rozdělila jí na dvě poloviny, která představovala rozvahu. V levé části byla napsána aktiva. V pravé části pasiva. Na straně aktiv bylo napsáno dlouhodobý majetek a oběžná aktiva. Na straně pasiv, zdroje, s komentářem, že pasiva si rozeberou příště. Žáci s ohledem na své učňovské obory měli přemýšlet, které položky výrobního procesu a jejich podnikání patří do dlouhodobého majetku, a které do oběžného majetku. Každý z žáků, který měl nápad, šel k tabuli a příslušnou položku zapsal pod dlouhodobý majetek nebo oběžný majetek. Tím došlo k aktivizaci a většímu zapojení žáků a zvýšení motivace.

V závěru vyučovací jednotky přibližně 3 minuty před koncem vyučovací jednotky, kdy všichni žáci vyčerpali své nápady přistoupila vyučující k frontálnímu opakování. Prostřednictvím frontálního opakování se dotazovala žáků na vysvětlení, co jsou aktiva, pasiva, majetek, dlouhodobý majetek a oběžný majetek a diskutovala, zda je možné mít stádo dobytka v oběžných aktivech nebo dlouhodobém majetku.

V rámci výuky byly využity následující metody výuky:

- metoda slovní (verbální)
 - metoda písemných prací – vyhodnocení písemných testů;
 - metoda monologická – výklad v expoziční části učiva Majetek a jeho formy;
 - dialogická – diskuse s žáky při opakování náležitostí účetního dokladu faktury fiktivní firmy žáka A;
 - metody práce s textovým materiálem (autodidakce) u žáků, kteří pracovali s individuálním zadáním.

Vlastní komentář

Dle autora práce byla forma výuky s ohledem na výše uvedené zvolena správně. Frontální výuka je vhodná z hlediska kontroly splnění stanovených vzdělávacích cílů. Dle odborné literatury je nejekonomičtější a nejefektivnější. Je třeba jí prokládat jinými formami výuky za účelem udržení pozornosti žáků, což vyučující prováděla. Vyučující nenutí žáky zapisovat si do sešitu. Dle názoru autora práce by aktivizační metody měly být použity na začátku vyučovací jednotky hned po organizační části výuky.

7.4.5 Didaktické prostředky

V rámci výuky byly využity učební pomůcky, konkrétně učebnice při výkladu nového učiva a kontroly splnění domácího úkolu. Dále studijní texty pro individuální skupinu dvou žáků. Jako didaktická technika byla využita magnetická tabule s fixy.

Vlastní komentář

Dle názoru autora práce by mohli sami žáci ve výuce využít dataprojektor za účelem promítnutí krátké prezentace na zvolené téma. Došlo by tím k získání zkušeností

s didaktickou technikou a osvojení komunikačních, prezentačních a technických dovedností, které absolventi oboru Podnikání zužitkují v praxi při prezentaci vlastních výrobků.

7.4.6 Upevnění a prohloubení osvojených poznatků

V rámci této podkapitoly bude pojednáno o vymezení logických operací a činností pro upevnění a prohloubení osvojených poznatků, dovedností a návyků. Dle odborné literatury je tato část zpětnou vazbou pro učitele, zda žáci pochopili učivo. Ověření bylo provedeno vyučující formou písemného testu, který se psal na minulé vyučovací hodině, která nebyla součástí náslechu. Ověření znalostí žáků nedopadlo dle představ vyučující. Upozornila, že učivo je součástí jedné z maturitních otázek předmětu Účetnictví. Přistoupila k frontálnímu opakování více témat již probraných. Frontální opakování vyučující využila i po probrání nového učiva. Žáků se doptávala, jak rozumí aktivům, pasivům, majetku, dlouhodobému majetku a oběžnému majetku. Žáci byly vyvolávány a v případě že neodpověděli byla otázka směřována na jiného žáka. Vyučující preferoval odpověď od žáků, kteří jsou méně aktivní v hodině než od žáků, kteří jsou připraveni.

Vlastní komentář

Dle autora práce vyučující se v rámci náslechové vyučovací jednotky vhodně věnovala upevnění již probraného a nového učiva, a to jak na začátku vyučovací hodiny, tak na jejím konci. Autor shledává menší časový nepoměr mezi fixací již probraného učiva minulých týdnů a fixací nového učiva, pakliže souhlasí s předpokládaným záměrem vyučujícím upevnit základní znalosti žáků na nichž se bude moci žák dále navazovat. Bylo vhodné, že se vyučující žáků doptávala. Bylo vhodné, že žáci si upevnili a ověřili své poznatky prostřednictvím písemných testů.

7.4.7 Vyhodnocení stanovených cílů

Vyučující vyhodnotila cíle až po vyučovací hodině v kabinetu na základě individuálního rozhovoru. S ohledem na strukturu hodiny nebyl ke zhodnocení cílů před žáky časový prostor.

Vlastní komentář

Vyhodnocení stanovených cílů neproběhlo ve výuce. Žáci nezískali zpětnou vazbu, zda jejich učební činnost vedla k naplnění cílů. Autor práce navrhuje zahrnout do vyhodnocení cílů i způsob prověření prostřednictvím ústního zkoušení za účelem posílení komunikačních a myšlenkových dovedností žáka a v prostředí ostatních žáků.

8 Individuální rozhovor s pedagogickým pracovníkem

Jednotlivé kroky didaktické analýzy byly podrobeny metodou pozorování. Pro účely dokreslení celkového obrazu průběhu výuky byla využita metoda individuálního rozhovoru s pedagogickou pracovnící následovné vyučovací jednotky předmětu Účetnictví. Individuální rozhovor proběhl po všech následcích řízené pedagogické praxe autora závěrečné práce ve stejný den. Otázky individuálního rozhovoru jsou uvedeny v Příloze 7 závěrečné práce.

Vyučující vykonává pedagogickou činnost už 12 let na Střední škole a Vyšší odborné škole umělecké a řemeslné, a to po celou dobu své pedagogické kariéry. Na jiných školách vyučující nepůsobila. Má praktické zkušenosti s účetnictvím, neboť před nástupem na střední školu pracovala na pozicích účetní, mzdové účetní až hlavní účetní v malých a středních firmách. Dohromady přes 15 let produktivního věku. Je absolventkou vysoké školy ekonomického oboru s titulem inženýrka. Zhodnotila, že předešlá praxe v oboru jí obohatila o zkušenosti, které může žákům ve výuce předat a zároveň obohatit či osvěžit výuku něčím ze své předchozí praxe. Kromě předmětu Účetnictví vyučuje i předmět Ekonomická praxe a Ekonomika.

Ve výuce si dokáže sjednat pořádek. Žáci mají k vyučující respekt. Vyučující sama říká, že na začátku musela stanovit pravidla, na kterých se žáky dohodla. Ve výuce je přísná a spravedlivá, jak sama tvrdí. Výchovné porušení školního řádu je trestáno. Za více menších přestupků je navržen snížený stupeň chování. Za špatný prospěch, neaktivitu při hodině a vysokou absenci navrženo opakování ročníku. Žáci ví o písemných testech v dostatečném předstihu. Když se záměrně písemným testům vyhýbají, ovlivní to jejich klasifikaci. Ve třídě jsou žáci, které učivo baví. Většinou jde o žáky pocházející z rodin, které sami podnikají nebo mají vysokoškolské vzdělání. Ve výuce je skupina žáků aktivních při hodině a nebojí se zeptat. Jiní působí pasivně.

O zařazení tématu do výuky je pro ni stěžejní tematický plán předmětu, který je stanoven předmětovou komisí před začátkem školního roku. Mezipředmětové vztahy se řeší v rámci předmětové komise při sestavování tematického plánu, které vycházejí ze školního vzdělávacího programu. V případě přesunu tématu v rámci školního roku je o tom informována kolegy na pedagogické radě a může to ovlivnit. U mezipředmětových vztahů se snaží najít spojitost v terminologii. Připravenost žáků

v rámci situační analýzy zjišťuje frontálním opakováním, nebo klasifikací písemných testů. Nejde o úplný výčet způsobu zjištění.

Vzdělávací cíle stanovuje v souladu se školním vzdělávacím programem a tematickým plánem. Žákům je během hodiny sdělí, aby věděli, co mohou od hodiny očekávat. Přiznává, že výchovné cíle v rámci náslechu nesdělila.

Mezi nejčastější formy výuky využívá kombinované formy výuky v předmětu Účetnictví. Při probírání nové látky jde o expoziční část vyučovací jednotky. Při opakování o frontální formu výuky. Fixace učiva je pro ni stěžejní. Z hlediska metod výuky v diagnostické části preferuje zkoušení pomocí písemných testů, neboť tak jsou zapojeni všichni žáci rovnoměrně. K ústnímu zkoušení se převážně uchyluje v době před pololetní klasifikací nebo na konci školního roku. Cílem je aktivním žákům, mají-li zájem, vylepšit prospěch. Ústní zkoušení využívá i během školního roku. V expoziční části využívá nejčastěji metodu slovní monologickou – výklad, metodu práce se studijním textem či učebnicí a v případě vhodného tématu i metodu demonstrace statických obrazů (ukázka fotografií, vzorových účetních dokladů podporující motivaci k učení). Žáky nenutí zapisovat si do sešitu. S žáky prvního ročníku chodí pravidelně do české národní banky na exkurzi.

Vyučující je si vědoma přínosu aktivizačních metod, proto se je snaží využívat. Nejčastěji využívá diskusní metodu mezi žáky a učitelem, která zvyšuje angažovanost žáků, klade nároky na formulaci myšlenek, soustředěnost tématu a respektování rozdílných názorů. Díky této metodě si žáci získané poznatky lépe osvojují a fixují.

Mezi nejčastější učební pomůcky využívá učebnici a práci s textem případně s osobně vytvořenými materiály. Učebnici využívá k naplnění cílů a kompetencí. Vlastní vytvořené učební materiály využívá k fixaci, případně k aktivizaci žáků. Učebnice svým charakterem pomáhá naplňovat cíle školního vzdělávacího programu. Učivo uspořádává v logickém sledu od nejjednoduššího ke složitějšímu.

Vyučující pravidelně 1x týdně zadává domácí úkoly a vyžaduje jejich splnění. Snaží se žáky vést k větší zodpovědnosti za učební proces s ohledem na stupeň jejich vzdělání. Úkoly kontroluje následující vyučovací hodinu v následujícím týdnu.

Vybavení jednotlivých tříd, které při výuce využívá hodnotí jako dostačující s ohledem na rozpočet školy. Stejně hodnotí i didaktické prostředky ve škole.

Vyučující se zmínila, že je větší poptávka ve škole po učebnách vybavených počítači. S žáky druhého ročníku častěji chodí do počítačových učeben za účelem procvičení účtování jednotlivých případů. Více by jí využila i u prvního ročníku. S ohledem na množství žáků se musí o počítačovou učebnu střídat a hlásit její využití dopředu. Dle informací je cílem ve škole v budoucnu vytvořit novou počítačovou učebnu, která by pokryla požadavky pedagogů.

Nejčastěji využívá vyučující magnetickou tabuli případně dataprojektor jako didaktickou techniku. Využití dataprojektoru žáky při prezentaci využívají více žáci druhého ročníku.

Splnění vzdělávacích cílů ověřuje vyučující frontálním opakováním nebo písemným testem. Žáci jsou na písemný test dopředu upozorněni. Je jim sděleno, co bude obsahem testu. S ohledem na náslechovou hodinu, kde byly sděleny výsledky písemných testů je vyučující nespokojena s výslednou klasifikací. V tak malé skupině je skupina žáků, kteří k učivu přistupují nezodpovědně. Na test se dostatečně nepřipravili, neboť výsledky dle jejího názoru nekorelovaly s křivkou normálního rozložení. Proto se uchýlila k frontálnímu opakování. Vyhodnocení cílů provádí až v kabinetě.

Vyučující se v rámci své pedagogické praxe pravidelně dovzdělává. Je-li možnost, jezdí na výměnný pedagogický pobyt do partnerské zahraniční střední školy k obohacení pedagogických přístupů. Absolvuje školení a kurzy. Učivo pravidelně aktualizuje s ohledem na měnící se legislativu vztahující se k účetnictví a daňovým tématům.

9 Komparace výsledků a vlastní doporučení

V této části závěrečné práce autor porovná vlastní zjištění a postřehy z náslechu vybrané vyučovací jednotky s výsledky individuálního rozhovoru s pedagogickou pracovníci. V závěru této kapitoly sdělí vlastní doporučení.

Komparace zjištění z náslechové vyučovací jednotky korespondují s výstupy z individuálního rozhovoru.

V situační analýze vyučující zjišťuje připravenost žáků pomocí frontálního opakování nebo písemným testem. Nejde o úplný výčet způsobů zjištění. Písemný test uplatnila ve vyučovací jednotce před náslechovou hodinou. Mezipředmětové vztahy jsou zohledněny při sestavování tematických plánů předmětu a vycházejí ze školního vzdělávacího programu.

Vzdělávací cíle vycházejí ze školního vzdělávacího programu a vyučující je sdělila v průběhu výuky. Dle odborné literatury se vzdělávací cíle sdělují na začátku hodiny. Výchovné cíle nebyly sděleny, nicméně z výuky vyplynuly.

Učivo je uspořádáno v logickém sledu. Od nejjednoduššího po složitější. V hodině využívá často učebnici v expoziční části nebo při zadání domácího úkolu s frekvencí 1x do týdne. U úkolů kontroluje pravidelně jejich splnění.

Frontální forma výuky je uplatněna při opakování. Expoziční forma výuky je uplatněna při probírání nového učiva. Mezi metody použité ve výuce byla metoda písemných prací, metoda verbální – výklad, metodu slovní – dialogickou a metodu práce s textem nebo učebnicí. Během výuky se formy a metody výuky střídají za účelem aktivizace žáků, zvýšení motivace a udržení pozornosti. Mezi využitou didaktickou techniku patřila magnetická tabule. Mezi využitě učební pomůcky patřila učebnice.

V rámci upevnění a prohloubení osvojených poznatků vyučující stále fixuje učivo již v minulosti probrané, nebo nové ještě nezafixované. Fixace je pro ni stěžejní. Vyhodnocení splněných cílů provádí vyučující až po skončení vyučovací hodiny.

Vlastní doporučení

V rámci vlastního doporučení navrhuje autor práce sdělovat vzdělávací a výchovné cíle na začátku vyučovací jednotky. Navíc výchovné cíle si stanovit v rámci přípravy na vyučovací jednotku. Vyhodnocení cílů autor práce navrhuje provést před třídou, neboť může jít o motivaci, že naplnění stanoveného cíle bylo úspěšně dosaženo.

V rámci forem a metod výuky a k možnému zkvalitnění výchovně-vzdělávacího procesu navrhuje autor práce využít aktivizační metodu na úvod následující vyučovací jednotky. Mělo by jít o jinou než metodu dialogickou – diskuse mezi žáky a učitelem.

Autor navrhuje na začátku následující hodiny po náslechu hodiny předmětu Účetnictví, kde se bude probírat téma Dlouhodobý a oběžný majetek zařadit aktivizační metodu formou soutěže, kdy žáci budou soutěžit, kdo v krátkém čase 2 minut dokáže sepsat nejvíce příkladů na dlouhodobý a oběžný majetek. Podrobné podmínky soutěže jako i návrh přípravy prostředí pro aktivizační metodu a Pracovní list – Majetek a jeho formy jsou uvedeny v Příloze 8.

Zároveň po expozici nového učiva Dlouhodobý majetek a oběžný majetek navrhl autor práce cvičení pro fixaci učiva. Jde o pracovní list, který obsahuje doplňovačku na základě přiložených fotografií, které reprezentují jednotlivé položky majetku ve vztahu k podnikání. Žáci mají zapsat pod fotografie o jaký druh majetku se jedná. Zda o dlouhodobý hmotný, nehmotný nebo finanční majetek. Nebo oběžný majetku konkrétně materiál, polotovary, výrobky a nedokončená výroba, nebo také pohledávky a peněžní prostředky. Podmínky doplňovačky jako i pracovního listu pro fixaci učiva je v příloze. V Příloze 9 závěrečné práce je Pracovní list – Dlouhodobý a oběžný majetek.

10 ZÁVĚR

Závěrečná práce na téma Didaktická analýza vybraného tematického celku se zabývala analýzou náslechové vyučovací jednotky předmětu Účetnictví v rámci řízené pedagogické praxe na Střední odborné škole a Vyšší odborné škole umělecké a řemeslné u žáků prvního ročníku nástavbového studia oboru Podnikání. Tématy náslechové vyučovací jednotky byly Účetní doklady, Majetek a jeho formy.

V teoretické části závěrečné práce bylo pojednáno o formách vzdělávání v České republice, didaktice a jejím dělení na obecnou, speciální, předmětovou a didaktiku druhů a stupňů škol. Dále se autor práce věnoval výchovně-vzdělávacímu procesu a činitelům výuky. Autor se dále zabýval způsoby a pravidly pro stanovení výchovně – vzdělávacích cílů výuky v kognitivní a afektivní oblasti, obsahem výuky, učivu, vzdělávacími programy, průřezovými tématy, mezipředmětovými vztahy. V jedné z podkapitol se autor práce představil prostředky výchovně-vzdělávacího procesu. Autor vyzdvihl stručný výčet forem a metod výuky, učebních pomůcek a didaktických technik. V závěru teoretické části závěrečné práce byly popsány jednotlivé kroky didaktické analýzy. V teoretické části práce bylo čerpáno z odborné literatury a veřejně dostupných elektronických zdrojů

V praktické části závěrečné práce bylo pomocí metody pozorování vybrané vyučovací hodiny a metody rozhovoru s pedagogickým pracovníkem vedoucí výuku zhodnoceny jednotlivé kroky didaktické analýzy předmětu Účetnictví. Zjištění byla doplněna komentářem autora závěrečné práce a v určitých místech i doporučením. V rámci poslední kapitoly bylo vytvořené doporučení pro možné zkvalitnění výchovně-vzdělávacího procesu za účelem naplnění cíle závěrečné práce.

Dle názoru autora práce vyučující náslechové hodiny vhodně a správně splnila veškeré kroky didaktické analýzy.

V rámci kapitoly komparace výsledků zkoumání a vlastní doporučení byly autorem závěrečné práce představeny dva pracovní listy za účelem možného zkvalitnění výchovně-vzdělávacího procesu. Oba pracovní listy jsou v příloze závěrečné práce (Příloha 8 a 9).

Z praktické části vzešla následující doporučení. Sdělení výchovných a vzdělávacích cílů v rámci organizační části výuky. V rámci aktivizace žáků využít i jiné metody než diskuse, například práce žáků ve skupině, využití dostupných didaktických technik dataprojektoru k promítnutí Powerpointové prezentace zpracované žáky. Při výkladu motivovat žáky zapisovat si do sešitu. Dle autora práce průběh výuky a jednotlivé kroky didaktické analýzy neobsahovaly významné nedostatky.

11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

MONOTEMATICKE PUBLIKACE

KALHOUS, Zdeněk a OBST, Otto. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.

KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.

KRPÁLEK, Pavel a KRPÁLKOVÁ-KRELOVÁ, Katarína. *Didaktika ekonomických předmětů*. Praha: Oeconomica, 2012. ISBN 978-80-245-1909-8.

MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-731-5039-5.

PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-717-8944-5.

PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.

RAMBOUSEK, Vladimír. *Materiální didaktické prostředky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2014. 59 s. ISBN 978-80-7290-664-2.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.

SLAVÍK, Milan a MILLER, Ivan. *Oborová didaktika pro zemědělství, lesnictví a příbuzné obory: textová studijní opora – součást modulu řízeného samostudia pro učitelství odborných předmětů*. Vyd. 3., přeprac. V Praze: Česká zemědělská univerzita v Praze, Institut vzdělávání a poradenství, 2012. ISBN 978-80-213-2277-6.

STUHLÍKOVÁ, Iva a kol. *Oborové didaktiky – vývoj – stav – perspektivy*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-7769-0.

ŠTOHL, Pavel. *Učebnice účetnictví 2022: pro střední školy a pro veřejnost*. Dvacáté třetí, upravené vydání. Znojmo: Ing. Pavel Štohl, 2022. ISBN 978-80-88221-62.

VOTAVA, Jiří. *Teoretické základy didaktiky: pro střední odborné vzdělávání*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Institut vzdělávání a poradenství, 2018. ISBN 978-80-213-2859-4.

VOTAVA, Jiří. *Úvod do pedagogiky*. 1. vydání. Praha: ČZU, IVP, 2011. 204 s. ISBN 978-80-213-2229-5

ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika: pro studium a praxi*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4590-9.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Didaktika dospělých*. Pardubice: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-9715-9.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

ANEV – Asociace neformálního vzdělávání. *Neformální vzdělávání*. ANEV.CZ. [online]. [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://www.anev.cz/neformalni-vzdelavani/>

ČSÚ – Český statistický úřad. *Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011)*. CZSO.CZ [online] PDF. [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.

EDU.CZ. *Databáze RVP SOV od 1.9.2023*. [online] [cit. 2024-03-01]. ©2024. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-stredniho-odborneho-vzdelavani-rvp-sov/databaze-vsech-rvp-sov-od-1-9-2023/>

EURYDICE. *Overview*. [online]. [cit. 2023a-12-28]. EUROPA.EU. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/national-education-systems/czechia/ceska-republika>

EURYDICE. *Vyšší sekundární vzdělávání a postsekundární neterciární vzdělávání (Střední vzdělávání)*. [online]. [cit. 2023b-12-28]. EUROPA.EU. Dostupné z <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/national-education-systems/czechia/vyssi-sekundarni-vzdelavani-postsekundarni-neterciarni>

NPI ČR. *Metodický portál RVP*. [online]. [cit. 2024-03-02]. Dostupné z: https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/K/Kompetence_u%C4%8Ditele.

SKOLAMV.CZ *Studium pedagogiky pro učitele odborných předmětů, odborného výcviku, a praktického vyučování.* [online]. [cit. 2023-12-29]. Dostupné z: <https://www.skolamv.cz/soubory/udpv/odv/dvpp/beh12/studijn-texty.pdf>

SSUAR.CZ - Střední škola a Vyšší odborná škola umělecká a řemeslná. *Historie školy.* [online]. [cit. 2024a-02-03]. Dostupné z: <https://www.ssuar.cz/zakladni-informace/historie-skoly/>.

SSUAR.CZ - Střední škola a Vyšší odborná škola umělecká a řemeslná. *Studijní obory.* [online]. [cit. 2024b-02-03]. Dostupné z: <https://www.ssuar.cz/stredni-odborna-skola/>.

SSUAR.CZ - Střední škola a Vyšší odborná škola umělecká a řemeslná. *Školní vzdělávací program.* [online]. [cit. 2024c-02-04]. Dostupné z: <https://www.ssuar.cz/stredni-odborna-skola/studijni-obory/nastavbove-studium-maturitni-zkouska/podnikani-nastavbove-studium-a-dalkove-nastavbove-studium/>

SSUAR.CZ - Střední škola a Vyšší odborná škola umělecká a řemeslná. *Výroční zpráva 2021/2022.* [online]. [cit. 2024c-02-04]. Dostupné z: <https://www.ssuar.cz/zakladni-informace/dokumenty-skoly/>

SSUAR.CZ - Střední škola a Vyšší odborná škola umělecká a řemeslná. *Zlatý řez 2022.* [online]. [cit. 2024e-02-03]. Dostupné z: <https://www.ssuar.cz/zlaty-rez-2022/>.

12 SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Obrázek 1: Stupně vzdělávacího systému v ČR, období 2023-2024.....	5
Obrázek 2: Schéma dělení didaktiky	7
Obrázek 3: Schéma výchovně vzdělávacího procesu	9

13 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 Vzájemné působení ve výuce mezi žákem a učitelem

Příloha 2 Přehled studijních oborů na SVŠUAŘ

Příloha 3 Učební plán oboru Podnikání na SVŠUAŘ

Příloha 4 Kompetence absolventa

Příloha 5 Tématický plán předmětu Účetnictví pro I. ročník

Příloha 6 Tématický plán předmětu Ekonomika pro I. ročník

Příloha 7 Otázky pro individuální rozhovor s vyučujícím předmětu Účetnictví

Příloha 8 Pracovní list – Majetek a jeho formy – soutěž

Příloha 9 Pracovní list Dlouhodobý a oběžný majetek – doplňovačka

Příloha 1 Vzájemné působení ve výuce mezi žákem a učitelem

Vzájemné působení ve výuce mezi žákem a učitelem může být:

Pedeutologické, kdy učitel působí na žáka a zajišťuje všechny výukové aktivity jako vysvětlování, znázorňování, předvádění a úkolem žáka je předkládané jevy co nejlépe reprodukovat.

Pedocentrické, kdy žák je středem edukačního působení. Učitel je facilitátorem, který vede výuku v odborné rovině. Žákům se vychází vstříc aktivitě a jejich samostatnosti. Respektují se potřeby praktického života. Využito v USA. Žák má menší rozsah osvojených poznatků.

Pedocentrické působení se rozvinulo se v interaktivní. Jde vzájemnou spolupráci žáka a učitele. Při oboustranné pedagogické aktivitě se počítá s aktivní účastí žáka a učitel je partnerem, který usměrňuje úsilí žáka. Pedocentrické působení je realizováno v alternativních školách.

Humanisticko – kreativní se vyvinulo s ohledem na rostoucí význam ochrany přírody, osobnost člověka, zvládnání nárustu informací, vytváření celospolečenské kultury a etiky. Snahou je ovlivnit všechny stránky žákovy výchovy (Maňák, 2003, s. 9–11).

Příloha 2 Přehled studijních oborů na SVŠUAŘ

Studijní obory SVŠUAŘ					
Druh školy	Kód oboru	Studijní obor	Délka studia (roky)	Výstup	Forma studia
SŠ	82-51-H/02	UMĚLECKÉ ŘEZBÁŘSTVÍ A RESTAUROVÁNÍ	3	Výuční list	denní
SŠ	82-51-L/02	UMĚLECKOŘEMESLNÉ ZPRACOVÁNÍ DŘEVA PRO ŘEZBÁŘSKÉ PRÁCE	4	Maturitní zkouška	denní
SŠ	82-51-H/01	UMĚLECKÉ KOVÁŘSTVÍ A ZÁMEČNICTVÍ	3	Výuční list	denní
SŠ	82-51-L/01	UMĚLECKOŘEMESLNÉ ZPRACOVÁNÍ KOVŮ	4	Maturitní zkouška	denní
SŠ	33-56-H/0	TRUHLÁŘ	3	Výuční list	denní
SŠ	33-42-M/51	KONSTRUKCE A DESIGN NÁBYTKU	4	Maturitní zkouška	denní
SŠ	33-42-L/51	TECHNIK NÁBYTKÁŘSKÉ VÝROBY	2	Maturitní zkouška	denní
SŠ	33-59-H/01	ČALOUNÍK A DEKORATÉR	3	Výuční list	denní
SŠ	82-51-H/02	UMĚLECKÉ TRUHLÁŘSTVÍ A RESTAUROVÁNÍ	3	Výuční list	denní
SŠ	82-51-L/02	UMĚLECKOŘEMESLNÉ ZPRACOVÁNÍ DŘEVA PRO TRUHLÁŘSKÉ PRÁCE	4	Maturitní zkouška	denní
SŠ	82-51-L/51	UMĚLECKÉ ŘEMESLNÉ PRÁCE	2	Maturitní zkouška	denní
SŠ	64-41-L/51	PODNIKÁNÍ	2	Maturitní zkouška	denní
SŠ	64-41-L/51	PODNIKÁNÍ	3	maturitní zkouška	dálková
VOŠ	82-42-N/09	KONZERVACE, OPRAVY A RESTAUROVÁNÍ PŘEDMĚTŮ ZE DŘEVA	3	Diplomovaný specialista	denní

Legenda

- SŠ Střední škola
- VOŠ Vyšší odborná škola

Kódy KKO V = klasifikace kmenových oborů vzdělání zavedl Český statistický úřad podle mezinárodní klasifikace.

Příloha 3 Učební plán oboru Podnikání na SVŠUAŘ

SVŠUAŘ	Učební plán					
RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:	64-41-L/51 Podnikání					
RVP vydalo MŠMT dne - čj.:	6. 5. 2009 - 9325/2009-23, aktualizace 1. 9. 2020 - 31622/2020-1					
Školní vzdělávací program:	PODNIKÁNÍ - NÁSTAVBOVÉ STUDIUM					
Zaměření:	x					
Kategorie a názvy vyuč.předmětů	Zkratka předmětu	Počet týdenních hodin v ročníku				Celkem
		I.	II.			
A. Povinné předměty						
Český jazyk a komunikace	CJK	2,0	1,0			3,0
Literatura	LIT	2,0	2,5			4,5
Cizí jazyk	AJA, NJA	6,0				6,0
Matematika	MAT	3,0				3,0
Informatika	INF	2,0				2,0
Tělesná výchova	TEV	2,0	2,0			4,0
Ekonomika	EKO	2,0	2,5			4,5
Ekonomická praxe	EPX	2,0				2,0
Účetnictví	UCT	5,0	4,5			9,5
Marketing a management	MAM	2,0	2,0			4,0
Podnikatelská praxe	PPX		4,0			4,0
Právní nauka	PNA	3,0	3,5			6,5
Komunikace a korespondence	KOK	2,0				2,0
Prezentace a rétorika	PRE		1,0			1,0
B. Povinně volitelné předměty						
Seminář - český jazyk	SCJ		5,0			5,0
Seminář - cizí jazyk	SAJ, SNJ	1,0	6,0			7,0
Seminář - matematika	SMA	1,0				1,0
C. Volitelné předměty						
Konverzace v angličtině	KAJ		1,0			
Konverzace v němčině	KNJ					
Matematická cvičení	MCV		1,0			
Celkem		35,0	34,0	0,0	0,0	69,0

Příloha 4 Kompetence absolventa

Žák je veden k tomu, aby si – na úrovni odpovídající jeho schopnostem a studijním předpokladům – v průběhu vzdělávání vytvořil následující lidské, občanské a odborné kompetence:

- efektivně se učit, reálně hodnotit dosažené výsledky, reálně stanovovat své další vzdělávací cíle a potřeby, využívat ke svému učení různé informační zdroje, umět vyhledávat a zpracovávat informace, znát další možnosti vzdělávání ve svém oboru
- samostatně řešit běžné pracovní i mimopracovní problémy, porozumět zadání úkolu, navrhnout řešení popř. varianty řešení, zdůvodnit vybraný postup řešení popř. vyhodnotit varianty řešení, využívat zkušeností a vědomostí nabytých dříve, spolupracovat při řešení problémů s jinými lidmi srozumitelně se vyjadřovat v písemné i ústní formě v různých životních i pracovních situacích přiměřeně účelu jednání a komunikační situaci, vhodně se prezentovat,
- srozumitelně, souvisle a jazykově správně formulovat myšlenky, obhajovat své názory a postoje, dodržovat odbornou terminologii, vyjadřovat se a vystupovat v souladu se zásadami kultury projevu a chování, zvládnout alespoň jeden cizí jazyk pro komunikaci v běžném životě
- stanovovat si přiměřené cíle svého rozvoje v oblasti zájmové i pracovní, pečovat o své zdraví, posuzovat reálně své fyzické i duševní možnosti, odhadovat důsledky svého jednání a chování, reagovat adekvátně na hodnocení svého jednání ze strany jiných lidí – přijímat radu i kritiku, kriticky zvažovat názory, postoje a jednání jiných lidí, přijímat a odpovědně plnit svěřené úkoly, přispívat k vytváření vstřícných mezilidských vztahů
- dodržovat zákony, respektovat práva a osobnost druhých lidí, jednat v souladu s morálními principy a zásadami společenského chování, uvědomovat si vlastní kulturní, národní a osobnostní identitu a tolerovat identitu druhých lidí, uznávat hodnotu života, uvědomovat si odpovědnost za vlastní život a životní prostředí, uznávat tradice a hodnoty svého národa, chápat jeho minulost i současnost v evropském a světovém kontextu, mít vytvořen pozitivní vztah k evropským i světovým kulturám, podporovat jejich hodnoty

- optimálně využívat svých osobnostních a odborných předpokladů pro úspěšné uplatnění ve světě práce a pro rozvoj své osobní kariéry, tedy mít odpovědný postoj k vlastní lidské i profesní budoucnosti, mít přehled o možnostech uplatnění na trhu práce, umět získávat a vyhodnocovat informace o pracovních i vzdělávacích příležitostech, vhodně komunikovat s potenciálními zaměstnavateli, znát obecná práva a povinnosti zaměstnavatelů a pracovníků, mít reálnou představu o pracovních aj. podmínkách v oboru, rozumět podstatě a principům podnikání, uvědomovat si význam i nutnost celoživotního učení
- funkčně používat matematických dovedností v různých životních situacích, správně používat pojmy kvantifikujícího charakteru, číst různé formy grafického znázornění, nacházet vztahy mezi jevy a předměty a aplikovat matematické postupy při řešení praktických úkolů v běžných situacích umět pracovat s osobním počítačem a jeho základním programovým vybavením, popř. s odborným programovým vybavením, a s dalšími prostředky digitálních technologií, komunikovat elektronickou poštou a dalšími prostředky on-line a off-line komunikace, pracovat s informacemi z různých zdrojů, využívat celosvětovou síť Internet, být mediálně gramotný a uvědomovat si nutnost posuzovat věrohodnost těchto zdrojů

Ve svém odborném a pracovním životě bude absolvent schopen

- řešit odborné problémy svého oboru a logicky hodnotit reálné situace, získávat a zpracovávat informace z odborné literatury i médií, nalézt a obhajovat vlastní řešení problémů, samostatně sledovat vědeckotechnický rozvoj ve svém oboru s cílem využívat získané informace ve své profesi, doplňovat je a rozvíjet v systému celoživotního vzdělávání, využít základními znalosti a dovednosti z ekonomické a právní oblasti, vyhledat a ověřit podrobnosti,
- umět je správně aplikovat v zaměstnanecké i podnikatelské činnosti provádět administrativní činnosti, vyhotovovat písemnosti podle normy a s využitím výpočetní a kancelářské techniky, stylizovat tyto písemnosti věcně a jazykově správně manipulovat s dokumenty (včetně elektronických) podle stanovených pravidel, pracovat se specifickým programovým vybavením používaným v profesní oblasti, usilovat o kvalitu své práce, výrobků nebo služeb orientovat

se v problematice marketingu a managementu, zvolit a použít efektivní marketingové a manažerské dovednosti, dodržovat stanovené normy a předpisy související s řízením jakosti, efektivně hospodařit s finančními prostředky, ekonomicky nakládat s materiály, energiemi, odpady a jinými látkami

- zpracovávat doklady související s pohybem majetku a závazků podniku, evidovat a účtovat hotovostní a bezhotovostní operace, provádět základní výpočty spojené s nákupem a skladováním zásob, odpisy, využitím kapacity majetku, provádět účetní uzávěrku a sestavit účetní závěrku
- provádět mzdové výpočty a výpočty odvodů z mezd, vést daňovou evidenci, orientovat se v soustavě daní a realizovat daňové povinnosti, orientovat se v právní úpravě podnikání
- uvědomovat si možnosti svého pracovního zařazení, doplňovat a rozvíjet si své odborné vzdělání, vést jednání s obchodními partnery, s nadřízenými i podřízenými
- chápat bezpečnost práce jako součást řízení i jednu z podmínek péče o zdraví své i spolupracovníků, dodržovat základní právní předpisy, týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, rozpoznat možnost nebezpečí úrazu nebo ohrožení zdraví, poskytnout první pomoc při úrazu či náhlém onemocnění, zvládat základy zdravé životosprávy

Odborné kompetence zohledňují rovněž požadavky trhu práce vycházející z Národní soustavy kvalifikací – ze standardů profesní kvalifikace Asistent/ka, sekretář/ka 62-008-M a Kontrolor kvality 62-003-M

Příloha 5 Tématický plán předmětu Účetnictví pro I. ročník

SVŠUAŘ		Tematický plán předmětu: ÚČETNICTVÍ	I. ročník
dvouleté nástavbové obory vzdělání s maturitní zkouškou		Školní rok: 2022/2023	
vyučující		třída: 1NSB - B, počet hodin: 165	
Tematický plán byl zpracován podle osnov školního vzdělávacího programu pro výše uvedený předmět. Při výuce jsou respektovány potřeby žáků se specifickými poruchami učení.			
Tematický plán byl projednán v předmětové komisi dne 22. 8. 2022			
MĚSÍC	TÉMA	POZNÁMKA	
září	Podstata účetnictví	13.9.	
	Význam záznamů hospodářské činnosti	13.9.	
	Způsoby vedení evidence podnikatelské činnosti	16.9.	
	Daňová evidence a účetnictví	16.9.	
	Příjmy - výdaje, výnosy - náklady	19.9.	
	Finanční a manažerské účetnictví	21.9.	
	Účetní doklady, význam a druhy	21.9.	
	Náležitosti účetních dokladů		
	procvičování		
	Vyhotovování účetních dokladů		
	procvičování		5. 10. 2022
	Oběh dokladů, zpracování, archivace		
	Majetek a jeho formy		
	Dlouhodobý a oběžný majetek		
procvičování			
Zdroje financování majetku			
Vlastní a cizí zdroje			
říjen	procvičování		
	Rozvaha, rovnost rozvahy		
	Sestavení rozvahy		
	procvičování		
	Inventura majetku a závazků		
	procvičování		
	Zákon o daních z příjmů		
	Daňová evidence		
	Vedení DE, charakteristika DE		
	Deník příjmů a výdajů		
	Záznamy v deníku DE		
listopad	Průběžné položky		
	procvičování		
	Evidence majetku a závazků		
	Knihy pohledávek a závazků		
	procvičování		
	Příklady DE		
	procvičování		
	DE s DPH		
Daňové přiznání k dani z příjmů			

Příloha 6 Tématický plán předmětu Ekonomika pro I. ročník

		Tematický plán předmětu: EKONOMIKA	I. ročník
dvouleté nástavbové obory vzdělání s maturitní zkouškou		školní rok: 2022/2023	
vyučující:		třída: INSB	
		počet hodin: 99	
Tematický plán byl zpracován podle osnov školního vzdělávacího programu pro výše uvedený předmět. Při výuce jsou respektovány potřeby žáků se specifickými poruchami učení.			
Tematický plán byl projednán v předmětové komisi dne 22. 8. 2022			
MĚSÍC	TÉMA	POZNÁMKA	
září	Úvod do předmětu	12. 9.	
	EKONOMICKÁ TEORIE		
říjen	Základy ekonomie		
	Vznik a vývoj ekonomie	16. 9.	
	Potřeby a jejich uspokojování	19. 9.	
	Životní úroveň	21. 9.	
	Výrobní a hospodářský proces	WC 5. 10. / 10. 10. - 95	
	Dělba práce	11. 10. / 14. 10. - 30	
	Hospodaření a efektivnost		
	Reprodukce		
<i>Procvičování a opakování probraného celku</i>			
listopad	Mikroekonomie - trh a tržní mechanismus		
	Trh		
	Poptávka		
	Nabídka		
	Tržní rovnováha		
	Dokonalá a nedokonalá konkurence		
	Typy ekonomik		
	Úloha státu v ekonomice		
	<i>Procvičování a opakování probraného celku</i>		
prosinec	Podnikání		
	Cíle a předpoklady podnikání		
	Založení podniku		
	Charakteristika podnikatele		
	Živnostenský zákon		
	Obchodní zákoník		
	Veřejná obchodní společnost		
	Komanditní společnost		
	Společnost s ručením omezeným		
	Akciová společnost		
	Družstvo		
	Obchodní závazkové vztahy		
	Podnik a jeho okolí		
	Hospodaření podniku s výrobními prostředky		
Oběžný majetek			
<i>Procvičování a opakování probraného celku</i>			

Příloha 7 Otázky pro individuální rozhovor s vyučujícím předmětu Účetnictví

1. Jak dlouho pracujete ve školství a na této škole?
2. Souvisely Vaše minulé profese s účetnictvím či předměty, které vyučujete?
3. Jak Vás ovlivnily předchozí pracovní zkušenosti ve výkonu pedagoga? Byly pracovní zkušenosti přínosem?
4. Jaké vyučujete předměty na střední škole?
5. Jak zajišťujete plynulý průběh vyučovací hodiny? Přípravenost na výuku?
6. Podle čeho se rozhodujete zařadit téma do výuky?
7. Jak rozdělujete učivo na základní, rozvíjející a rozšiřující?
8. Využíváte ve výuce mezipředmětových vztahů? Snažíte se na ně navázat a upozornit žáky? Dodržujete s ostatními pedagogy ustálenou terminologii?
9. Jak stanovujete výchovně-vzdělávací cíle?
10. Jaké formy výuky nejčastěji využíváte ve výuce v předmět Účetnictví?
11. Jaké metody výuky nejčastěji využíváte ve výuce v předmět Účetnictví?
12. Využíváte ve výuce aktivizační metody? A jak?
13. Jaké didaktické učební pomůcky používáte?
14. Jak zadáváte a kontrolujete domácí úkoly?
15. Je vybavení tříd a školy podle Vás dostatečné?
16. V čem shledáváte výhody a nevýhody využití didaktických prostředků?
17. Jakou didaktickou techniku nejčastěji využíváte v předmětu Účetnictví?
18. Jak ověřujete nejčastěji splnění výchovně – vzdělávacích cílů?
19. Jaký je podle Vás přístup žáků 1NSB k výuce?
20. Jakým způsobem uchováвате aktuálnost předmětu Účetnictví?
21. Zvyšujete či udržujete si kvalifikaci v rámci pedagogické činnosti?
Dovzděláváte se?
22. Co říkáte na výsledky písemných testů z účetních dokladů?

Příloha 8 Pracovní list – Majetek a jeho formy – soutěž

Podmínky soutěže: Žáci se rozdělí do dvou týmů po šesti lidech. Utvoří dvě skupinky, které budou sedět každá na druhém konci třídy. Členové týmu budou co nejbližší u sebe. Členové týmu si zvolí kapitána týmu, který bude současně i zapisovatelem. Žáci budou vyzváni ke splnění úkolu. Po splnění úkolu si oba týmy mezi sebou vymění papír a půjdou napsat výsledky na tabuli. Magnetická tabule bude rozdělena na dvě poloviny. Do každé poloviny bude nadepsáno „*Dlouhodobý majetek*“ a „*oběžný majetek*“. Kapitán prvního týmu budou psát příklady dlouhodobého majetku a kapitán druhého týmu bude psát příklady oběžného majetku. Při nesprávném zařazení vznikne diskuse mezi oběma týmy, kam a proč by majetek zařadili. Tým s nejvíce příklady vyhrává a získává známku do klasifikačního archu.

Příloha 9 Pracovní list Dlouhodobý a oběžný majetek – doplňovačka

Úkol: Určete, který z majetků patří do dlouhodobého hmotného majetku, dlouhodobého nehmotného majetku, dlouhodobého finančního majetku, materiál, zásoby vlastní výroby, zboží, pohledávky, nebo peněžní prostředky na účtu či v pokladně. Vyhodnocení proběhne společně.

Dodavatel: IČO: DIČ:		FAKTURA - DAŇOVÝ DOKLAD				
		evidenční číslo:				
		Variabilní symbol:				
Registrace:		Odběratel: IČO: DIČ:				
Banka:				Tel.:		
Číslo účtu:				E-mail:		
Objednávka:				Datum vystavení:		
Datum obj.:				Datum splatnosti:		
Úhrada:				Datum uskutečnění plnění/přijetí platby:		
Doprava:						
Fakturuje Vám		MJ	Počet MJ	Cena MJ	% DPH	Celkem

Faktura vydaná:

Šrouby:

Zábradlí:

Dláto:

Dřevo:

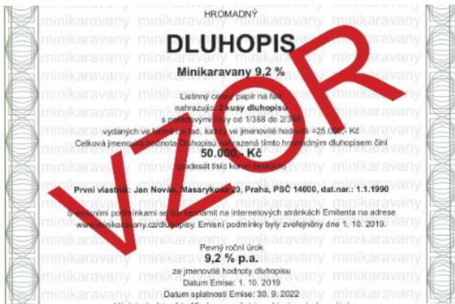
Budova:

Nedokončený stůl:

Software:

Dluhopis, splatný za 2 roky:

Kuře před porážkou:

Zboží:

Peníze: